

Rapport

E8 Storskreda - Kantornes

Konsekvensutredning kulturarv

DOKUMENTINFORMASJON	
RAPPORTTITTEL:	E8 STORSKREDA - KANTORNES KONSEKVENsutREDNING KULTURARV
DATO:	01.09.2024
FILNAVN:	E8 STORSKREDA – KANTORNES – FAGRAPPORT KULTURARV
OPPDRAGSGIVER:	STATENS VEGVESEN, DIVISJON UTBYGGING, UTBYGGINGSOMRÅDE NORD, PROSJEKT TROMSØ BHA90
PLANMYNDIGHET:	BALSFJORD KOMMUNE
UTARBEIDET AV:	ATLE JENSSEN, STATENS VEGVESEN, FAGRESSURSER UTBYGGING/PLAN UTBYGGING/KLIMA OG MILJØ UTBYGGING
SIDEMANNSKONTROLLERT AV:	TINE EIKEHAUG, FAGRESSURS KULTURARV, STATENS VEGVESEN
GODKJENT AV:	

Forsidefoto: Automatisk fredet reingjerde (Askeladden ID 155431). Foto: Atle Jenssen

FORORD

Denne temarapporten er utarbeidet som en del av arbeidet med reguleringsplan og konsekvensutredning for E8 Storskreda – Kantornes. Konsekvensutredningen er utført etter metoden beskrevet i Statens vegvesen Håndbok V712 Konsekvensanalyser (2021-versjon).

Rapporten tar for seg fagtema Kulturarv i henhold til beskrivelsen i planprogram for prosjektet. Planprogrammet er fastsatt av formannskapet i Balsfjord kommune, den 18. mars 2024. Tiltakshaver og ansvarlig for utredningen er Statens vegvesen. Temarapporten dokumenterer registreringer og verdivurderinger for temaet og vurderer konsekvensene av det aktuelle utbyggingsalternativet.

I Statens vegvesen, Utbyggingsdivisjon, er det Jøran Heimdal som er prosjektleder. Fagansvarlig for fagtema Kulturarv er Atle Jenssen.

Rapporten er tilgjengelig på følgende nettside:

www.vegvesen.no/vegprosjekter

September 2024

Bergen

0 Innhold

0	Innhold.....	3
0	Sammendrag	6
0.1	Utredningskrav og kunnskapsgrunnlag.....	6
0.2	Konsekvensanalyse	7
0.2.1	Delområder og verdivurdering.....	7
0.2.2	Påvirkning og konsekvens	8
0.3	Konsekvenser i anleggsperioden.....	11
0.4	Vurderinger etter særlovverk, retningslinjer etc.....	11
0.4.1	Lov om kulturminner (kulturminneloven).....	11
0.4.2	Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven).....	11
1	Bakgrunn og utredningskrav	13
1.1	Planområdet	13
1.2	Bakgrunn for planarbeidet	14
1.2.1	Prosjektets historikk.....	14
1.3	Målsetting for planarbeidet.....	15
1.3.1	Samfunns mål.....	15
1.3.2	Effekt mål.....	15
1.4	Valg av vegstandard.....	16
1.4.1	Trafikkmengde	16
1.4.2	Standard.....	16
1.5	Overordnede mål og føringer for fagtema Kulturarv	17
1.6	Utredningskrav	19
2	Metode.....	21
2.1	Temadefinisjon	21
2.1.1	Samiske kulturminner.....	22
2.2	Metodens tre trinn	23
2.2.1	Trinn 1: Vurdering av konsekvens for delområder.....	23
2.2.2	Trinn 2: Konsekvens av alternativer.....	26
3	Utredningsalternativer og tiltaksbeskrivelse.....	27
3.1	0-alternativet – referansealternativet.....	27
3.2	Alternativ 1	28
4	Kunnskapsgrunnlag og delområder.....	33
4.1	Generell beskrivelse.....	33

4.1.1	Kulturhistorisk bakgrunn.....	33
4.1.2	Kulturminner i Lavangsdalen	35
4.2	Kunnskap og kilder.....	38
4.3	Besvarelse av planprogram	39
4.4	Alternativ 0, temaspesifikke forhold	39
4.5	Influensområde.....	39
4.6	Delområder.....	39
5	Trinn 1: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområder	41
5.1	Verdikart.....	42
5.2	Delområde KM 1 – Lavangsdalen 1	44
5.3	Delområde KM 2 – Lavangsdalen 2	48
5.4	Delområde KM 3 – Gammelveien.....	52
5.5	Delområde KM 4 – Dalheim.....	55
5.6	Delområde KM 5 – Skogvoll	59
5.7	Delområde KM 6 – Kantornes.....	63
5.8	Delområde KM 7 – Luhppogieddi	67
6	Trinn 2: Konsekvens av alternativer.....	71
6.1	Sammenstilling av konsekvenser	71
6.2	Konsekvenser i anleggsperioden.....	72
6.3	Vurdering av permanente masselager.....	72
6.4	Usikkerhet	73
6.5	Vurderinger etter særlovverk, retningslinjer etc.....	73
6.5.1	Lov om kulturminner (kulturminneloven).....	73
6.5.2	Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven).....	74
7	Skadereduserende tiltak.....	75
8	Miljøoppfølging.....	76
9	Referanser.....	77
9.1	Skriftlige kilder	77
9.2	Kilder på internett.....	77
10	Vedlegg.....	79
10.1	Verdikart	79

0 Sammen drag

0.1 Utredningskrav og kunnskapsgrunnlag

Planprogrammet, fastsatt den 18.03.2024 i Balsfjord kommune, inneholder omtale av de viktigste momentene som skal vektlegges i planarbeidet for fagtema Kulturarv.

Planområdet ligger i Lavangsdalen, som er en om lag 16 km lang dal som går i retning nord-sør, fra Sørbotn i Tromsø kommune til Kantornes i Balsfjord kommune. Kommunegrensa går omtrent midt i dalen, ved vannskillet mellom Lavangselva, som renner mot sør og ut i Balsfjorden, og Sørbotnelva, som renner mot nord til Ramfjorden.

Utredningsområdet består av planområdet og influensområdet. Influensområdet er ikke en fast avstand fra planområdet, men varierer etter landskapet og hvilken grad av påvirkning som kan forventes. I Lavangsdalen er det naturlig å oppfatte influensområdet som hele dalen, fra planområdets begynnelse i nord til avslutning i sør, og med avgrensing i fjellene i øst og vest.

Kulturhistorie i utredningsområdet

I Lavangsdalen finnes det flere spor etter eldre reindriftsamisk bosettings- og bruksområder. Dalen har først og fremst vært besøkt i sommersesongen, da man har fulgt reinflokkene til og fra sommerbeitene nær kysten, og hatt sommerboplasser i nærheten av beitene. Selv om boformen, bostedene og måten å drifte på gjennomgikk til dels store endringer over tid, er det mange sammenfall mellom leirplasser og sesongboplasser fra flere hundre år tilbake og helt fram til dagens moderne reindrift. Fra disse boplassene har reinen blitt gjett, samlet, merket og slaktet, men samtidig har man også høstet andre av naturens ressurser, som fisk, vilt og bær.

De fleste av de registrerte kulturminnene i Lavangsdalen ligger i den nordlige delen av dalen, og utenfor planområdet, men også lenger sør i dalen finnes det forekomster av kulturminner. Fra grensen mellom Tromsø og Balsfjord kommuner og sørover til Kantornes består de automatisk fredete kulturminnene nesten utelukkende av sporene etter større eller mindre reingjerder (samisk: *gieddi*). To slike reingjerder ligger innenfor planområdet (Askeladden ID 146752 og 155431). Den nordligste av disse (ID 146752) ligger på en øst-vest-orientert lyngmo, og strekker seg fra østsiden av E8 og vestover ned mot Lavangsdalselva. Lokaliteten måler ca. 150 meter nordvest-sørøst og ca. 50 meter nord-sør. Den er forstyrret av E8, som går på tvers gjennom den østlige delen av kulturminnet. Lokaliteten er best bevart på vestsiden av E8, der den vises som et tydelig vegetasjonsskifte.

Omtrent 60 meter lenger sør ligger lokaliteten ID 155431. Dette kulturminnet, som også er et reingjerde, vises som et vegetasjonsskifte fra lyngmark til gresslette, og har en

utstrekning på ca. 200 meter øst-vest og ca. 50 meter nord-sør. Også dette kulturminnet er forstyrret av E8, som skjærer gjennom lokaliteten, men utover det er den relativt godt bevart og vises tydelig på vestsiden av E8.

Ved Luhppogieddi på vestsida av Lavangsdalselva er det registrert to lokaliteter, og seks enkeltminner (Askeladden ID 146868 og 146870–1 til 5). Begge lokalitetene er samiske kulturminner som er eldre enn 1917, og som derfor er automatisk fredet.

Ved Kantornes, helt i sør, har det vært registrert fem eldre bygninger i SEFRAK-registeret, men kun tre av disse fins fremdeles. På bruk nr. 4 står det et våningshus som skal være bygd på 1800-tallet, og som er den eldste av de SEFRAK-registrerte bygningene i planområdet (SEFRAK id. nr. 1933-0003-011). I kartet er den markert som eldre enn 1850, men det står ikke noe om dette i registreringsskjemaet for bygningen. Våningshuset ble ombygd i 1933, og «flyttet og forkortet» i 1965. Driftsbygningen på bruket skal være fra ca. 1912, og ble i 1952 ombygd og flyttet (SEFRAK id. nr. 1933-0003-012).

På bruk nr. 11 (Dalheim) er det et våningshus som ble bygd i 1930, og som var bosatt frem til 1980 (SEFRAK id. nr. 1933-0003-004). Huset står i dag tomt, og er i dårlig forfatning.

I tillegg er deler av den eldste bilveien gjennom Lavangsdalen bevart innenfor planområdet. Den var del av den såkalte «Balsfjordveien», som gikk fra Storsteinnes (Tromsdalen) via Ramfjorden og Lavangsdalen til Nordkjosbotn, og som åpnet i 1936. Veien ligger øst for dagens E8, og høyere oppe i dalsiden. Den gikk ut av bruk i 1986 da nye E8 gjennom Lavangsdalen stod ferdig. Veien har naturlig nok vært både oppgradert og vedlikeholdt i årene frem til den gikk ut av bruk, og bærer i dag ikke lenger preg av å være en vei fra 1930-tallet. Veien har likevel kulturhistorisk verdi nettopp ved å være den eldste bilveien gjennom dalen, og er fremdeles et synlig spor på den eldste perioden av motorisert ferdsel her.

0.2 Konsekvensanalyse

Metode for konsekvensanalyse etter Håndbok V712 for de ikke-prissatte fagtema går over tre trinn. Trinn 1 og trinn 2 blir gjort separat for hvert enkelt fagtema, og utgjør innholdet i denne rapporten. Trinn 3 er en sammenfatning av resultatene for alle fagtema, og innebærer en felles diskusjon og rangering av de ulike alternativene.

0.2.1 Delområder og verdivurdering

Innenfor utredningsområdet har det blitt skilt ut 7 delområder (kulturmiljø), basert på registreringskategoriene i V712, se Tabell 1. Delområdene 1, 2 og 7 er av typen *kulturminner i utmark*, mens delområde 3 er et *teknisk-industrielt kulturmiljø (infrastruktur)*. Delområdene 4 – 6 tilhører registreringskategori *gårdsmiljø*.

Delområdene 1, 2 og 7 er samiske kulturminner, som på grunn av sin alder er automatisk fredet.

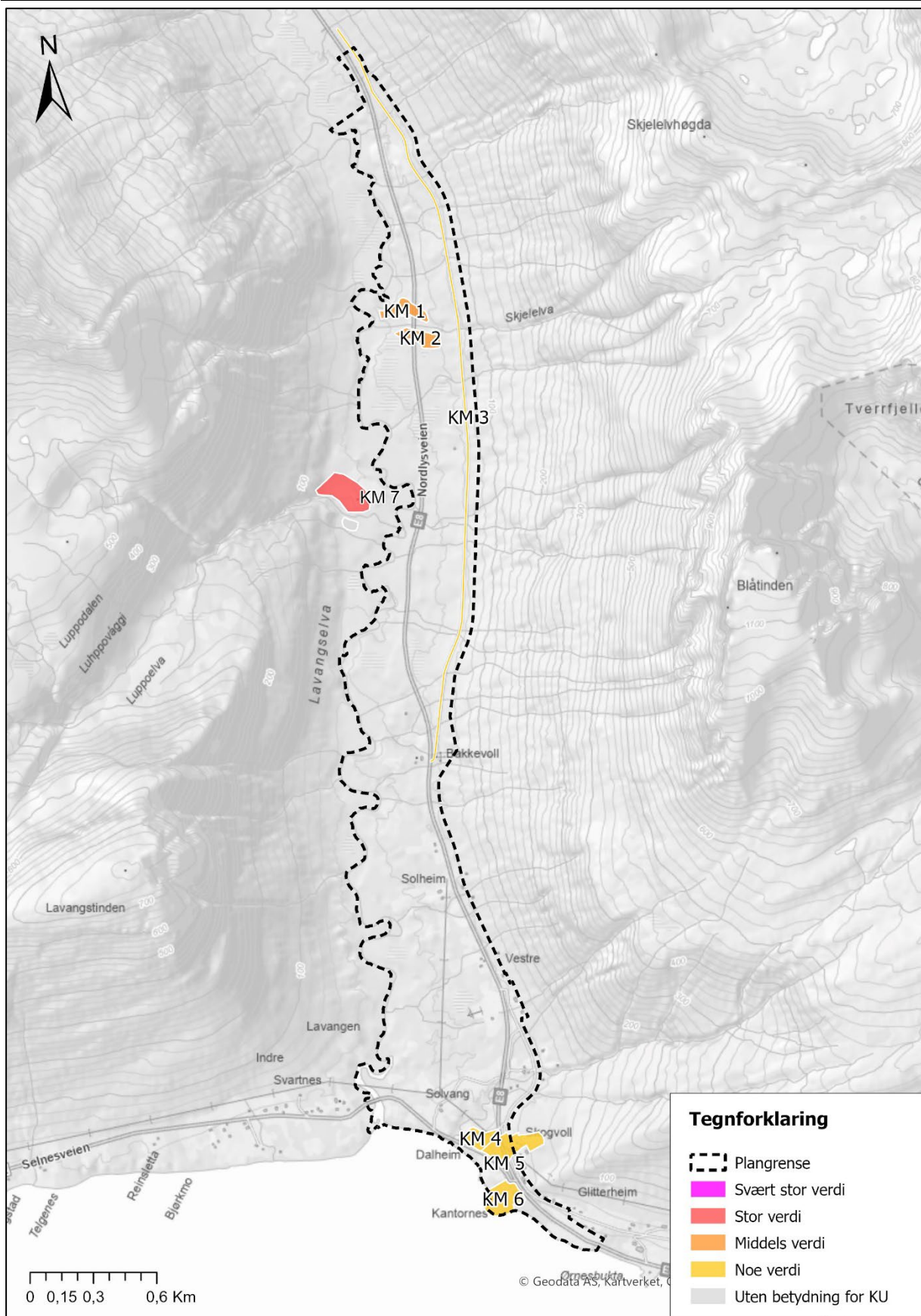
Tabell 1. Samletabell over delområdene og deres verdi.

Verdivurdering av delområdene (kulturmiljø)		
Delområde	Verdi	Verdivurdering
KM 1 – Lavangsdalen 1	Middels	Kulturminner i utmark. Delområdet består av et automatisk fredet reingjerde, som vitner om samisk reindrift i Lavangsdalen. Kulturminnet har både lokal og regional verdi.
KM 2 – Lavangsdalen 2	Middels	Kulturminner i utmark. Delområdet består av et automatisk fredet reingjerde, som vitner om samisk reindrift i Lavangsdalen. Kulturminnet har både lokal og regional verdi.
KM 3 – Gammelveien	Noe	Teknisk-industrielt kulturminne (infrastruktur). Gammelveien var den første veien som ble bygd for motorisert ferdsel gjennom Lavangsdalen. Kulturminnet har lokal betydning.
KM 4 – Dalheim	Noe	Delområdet på Dalheim er et gårdsmiljø, som er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Kantornes.
KM 5 – Skogvoll	Noe	Delområdet på Skogvoll er et gårdsmiljø, som er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Kantornes.
KM 6 – Kantornes	Noe	Delområdet på Kantornes er et gårdsmiljø, som er definert ut fra forekomsten av eldre gårdsbygninger og deler av innmarken rundt. Både bygningene og kulturlandskapet er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Ytre Laksvatn / Kantornes.
KM 7 – Luhppogieddi	Stor	Delområdet består av to automatisk fredete lokaliteter, av registreringskategori «kulturminner i utmark». Begge lokalitetene inneholder samiske kulturminner av forskjellige kategorier. Kulturminnene her er karakteristiske for en etnisk gruppe, og har stor regional betydning.

0.2.2 Påvirkning og konsekvens

Prosjektet starter ved Storskreda der dagens midtrekkverk mellom Sørbotn og Storskreda avsluttes. Eksisterende E8 vil bli breddeutvidet til 10 meter og det vil bli etablert midtrekkverk. I tillegg vil det også bli etablert to forbikjøringsfelt, et i nordgående kjøreretning og et i sørgående retning. Eksisterende skredvoll ved Storskreda vil bli utvidet mot sør og hele vollen vil få økt høyde. Sør for Storskreda vil det bli etablert skredkjegler oppe i lia ved gamle E78.

Breddeutvidelsen av E8 vil medføre direkte inngrep i delområdene KM 1 og 2, som består av to automatisk fredete reingjerder (Askeladden ID 146752 og 155431). Begge kulturminnene er allerede forstyrret av dagens E8, som skjærer gjennom lokalitetene fra nord til sør, men en utvidelse av vegen sammen med nye fyllinger vil medføre ytterligere inngrep i de to automatisk fredete kulturminnene. Tiltaket vil medføre forringelse av delområdene KM 1 og 2, og en betydelig miljøskade av kulturminnene her.

Figur 1. Verdikart for fagtema Kulturarv.

Videre sørøver vil det bli etablert en ny skredvoll, «Luhppovollen». Rett sør for denne vil det bli en åpning på 50 meter i midtrekkverket som er tilpasset flyttleien for rein. I tillegg vil det langs Lavangselva måtte gjennomføres erosjonssikring i to av elvas svinger mot E8 for å sikre stabiliteten i området. Like sør for åpningen i midtrekkverket skal det etableres motfyllinger. Tiltakene i dette området vil medføre en viss grad av visuell påvirkning på delområde KM 7, men konsekvensen for kulturminnene her er vurdert å være uten betydning.

Ved Bakkevoll, omtrent midt mellom Storskreda og Kantornes, vil vegstandarden endres fra 10 meter bred veg med midtrekkverk til 9 meter bred veg med forsterket midtoppmerking. Dessuten vil avkjørsel til den gamle E78 (delområde KM 3 – Gammelveien), som ligger øst for eksisterende E8, måtte justeres noe. Også ny skredvoll i området vil berøre deler av gamle E78. Tiltaket vil medføre forringelse av delområde KM 3, og konsekvensen for kulturminnet er vurdert å være uten betydning.

Krysset på Kantornes mot fv. 7902 vil bli oppgradert til et kanalisert kryss, noe som innebærer etablering av venstresvingefelt mot fylkesvegen. Det vil i tillegg etableres undergang for myke trafikanter, som vil bli påkoblet den nye bussholdeplassen i nordlig retning på E8. Det vil også bli etablert holdeplass sør for kryss på E8, i tillegg til en holdeplass på fv. 7902. Eksisterende E8 vil bli utvidet til 9 meter bred veg med forsterket midtmerking. Prosjektet avsluttes like sør for krysset på Kantornes. Tiltakene i området ved Kantornes vil berøre de tre delområdene KM 4, 5 og 6. Ingen av de registrerte bygningene vil be direkte berørt, men deler av kulturlandskapet her vil bli ødelagt. Tiltaket vil føre til forringelse av delområdene KM 4, 5 og 6, og konsekvensen er vurdert å være uten betydning.

Tabell 2 viser konsekvensene for de ulike delområdene for fagtema Kulturarv. Tabellen viser også samlet konsekvensvurdering for utbyggingsalternativene inkludert rangering.

Tabell 2. Sammenstilling av konsekvens for alle utbyggingsalternativer, fagtema Kulturarv.

Delområder	Alt. 0	Alt. 1
KM 1 – Lavangsdalen 1	-	--
KM 2 – Lavangsdalen 2	-	--
KM 3 – Gammelveien	-	0
KM 4 – Dalheim	-	0
KM 5 – Skogvoll	-	0
KM 6 – Kantornes	-	0
KM 7 – Luhppogieddi	-	0
Avveining		Det er negativ konsekvens for to delområder, men dette er automatisk fredete kulturminner som kommer til å bli skadet og ytterligere splittet opp av tiltaket. Konsekvensen for disse to delområdene veier tyngst for den totale konsekvensvurderingen.
Samlet vurdering		Middels negativ konsekvens
Rangering	1	2

Forklaring til rangering	Nye tiltak ved to automatisk fredete kulturminner rangeres lavere enn dagens situasjon.
--------------------------	---

0.3 Konsekvenser i anleggsperioden

For delområdene vil tiltak i anleggsfasen kunne gi negative konsekvenser ut over det permanente tiltaket. Negative konsekvenser kan være i form av visuell påvirkning, støy og støv i forbindelse med anleggsarbeid og trafikk, i tillegg til midlertidige riggområder, anleggsveier og masselagring som kan påvirke og gjøre permanent skade på kulturminner og arkeologiske lokaliteter. Som et utgangspunkt må man unngå konflikt med kulturminneverdier ved plassering av midlertidige anlegg.

0.4 Vurderinger etter særlovverk, retningslinjer etc.

0.4.1 Lov om kulturminner (kulturminneloven)

I kulturminnelovens formålsparagraf slås det fast at «Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning», jf. § 1. Videre står det at «Ingen må – uten at det er lovlig etter § 8 – sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje», jf. § 3, første avsnitt.

Prosjektet starter ved Storskreda der dagens midtrekkverk mellom Sørbotn og Storskreda avsluttes. Herfra og sørover til Bakkevoll, omtrent midt på strekningen, vil eksisterende E8 bli breddeutvidet til 10 meter og det vil bli etablert midtrekkverk. Breddeutvidelse og fyllinger vil komme i direkte konflikt med de to automatisk fredete kulturminnene Askeladden ID 146752-1 og Askeladden ID 155431-1, som begge er samiske reingjerder (gjeddi). Tiltak i dette området er i strid med kulturminnelovens § 3, og vil behøve dispensasjon fra kulturminneloven, jf. § 8, fjerde avsnitt.

Ved planlegging av offentlige og større private tiltak er det også viktig å være klar over at den ansvarlige leder eller det ansvarlige forvaltningsorgan plikter å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminnelovens § 9, første avsnitt (undersøkelsesplikten). Sametinget og Troms fylkeskommune, som rette myndighet etter loven, har i sine uttaler til varselet om planoppstart ikke meldt om behov for gjennomføring av arkeologiske undersøkelser i planområdet.

0.4.2 Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)

Vannressursloven har til formål å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann, jf. §1. Ingen må iverksette vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser i vassdraget uten konsesjon fra

vasstragsmyndighetene, jf. §8, jf. §18. Allmenne interesser er i første rekke knyttet til natur og miljø, men det er viktig å være klar over at de også gjelder interesser knyttet til kulturminner, landbruk og friluftsliv. Erosjonssikring av Lavangsdalselva som del av dette vegprosjektet vil ikke påvirke kulturminner i området.

1 Bakgrunn og utredningskrav

Formålet med temautredningen er å skaffe kunnskap om virkningene av det planlagte tiltaket for verdier innenfor fagtema Kulturarv. Temadefinisjon er gitt i kapittel 3.

1.1 Planområdet

Strekningen E8 Storskreda–Kantornes ligger i den sørlige delen av Lavangsdalen, i Balsfjord kommune, Troms fylke.

Vegstrekningen som skal reguleres starter ved Storskreda (hvor dagens midtrekkverk nordfra avsluttes) og ender like sør for kryss på Kantornes (Figur 2).

Den nordligste delen av planområdet ligger i Lavangsdalen, som er en lang smal dal med bratte fjell på begge sider. Eksisterende veg ligger tett opp til Lavangselva. Området består i hovedsak av gran og lauvskog. Sør for Bakkevoll er det noe dyrket mark. Nedre del av Lavangselva med utløp ved Kantornes er vernet som naturreservat med ID VV00003214. Det vises til at varslet planområde inkluderer Lavangselva og planområdets grense er lagt på vestsiden av elva (Figur 3). Intensjonen er at planområdet skal grense til naturreservatet. Elva er tatt med i planområdet i tilfelle det må gjennomføres erosjonssikring som følge av geotekniske tiltak.

Kantornes er ei lita bygd i Balsfjord. Nordover fra Kantornes er det spredt bebyggelse og jo nærmere Bakkevoll jo færre hus. Omtrent fra Bakkevoll og nordover til Storskreda er det ingen bebyggelse.

Mellom Bakkevoll og Storskreda ligger det en skogsvei ca. 200 meter øst for dagens E8. Dette er den gamle nedlagte E8. Denne benyttes i dag som adkomstveg til utmarkseiendommer. Vegen har delvis asfaltdekke.

På Rødmyra ligger det et skistadion, med et klubbhus på motsatt side av E8. Anleggene er knyttet sammen med en skibru som går over dagens E8.

Lavangsdalen er mye brukt som utfartsområde gjennom hele året, og det går mange etablerte turstier til blant annet Blåtinden og Lavangstinden. Blåtinden, også kjent som «den

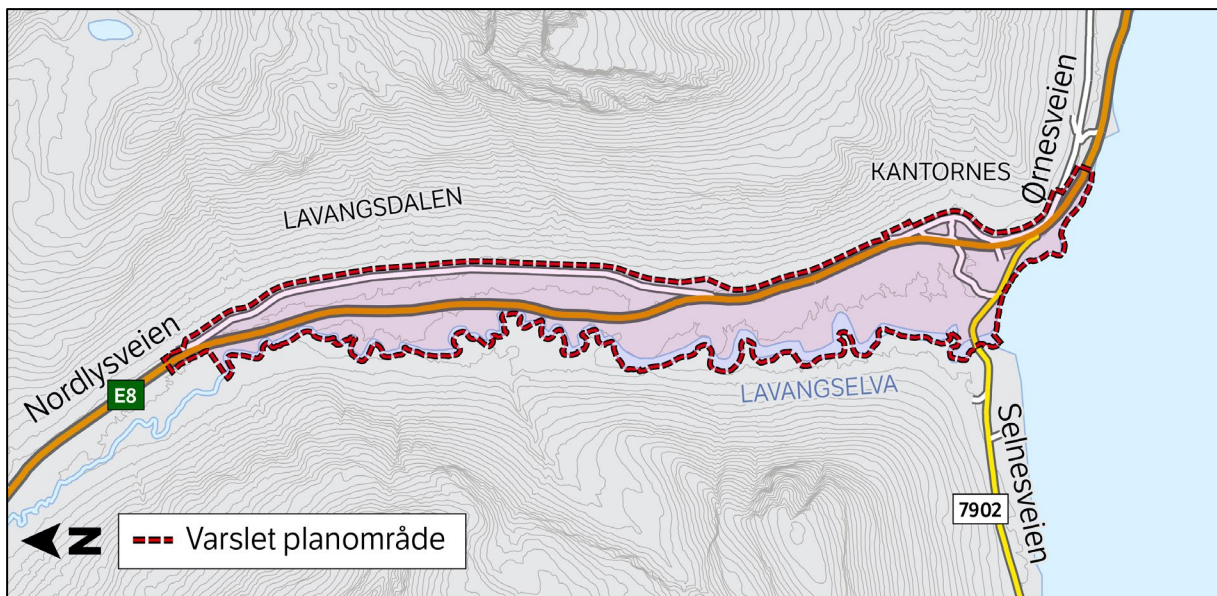

Figur 2. Strekingen som skal reguleres.

sovende soldat», er et av de mest populære toppturfjellene i Tromsø-området. De fleste som bruker området til toppturer, er avhengig av bil.

På reindriftskart er det angitt en flyttlei som krysser E8 i Lavangsdalen, og planområdet er i beiteområder for rein.

I planområdet er det tatt med tilstrekkelig areal på begge sider av vegen for å gi rom for nødvendige utbedringer, justeringer, vegomlegginger og skredsikring.

Figur 3. Varslet planområde.

1.2 Bakgrunn for planarbeidet

1.2.1 Prosjektets historikk

Bakgrunnen for prosjektet er de mange ulykkene som har vært på strekningen E8 Storskreda–Kantornes. I tidsrommet 2002–2021 (20 år) har det vært 20 trafikkulykker med totalt 10 drepte, 10 hardt skadd og 28 lettere skadde. Hvis man går tilbake til 1986 har det totalt sett vært 30 registrerte trafikkulykker (vegkart.no). I 2011 var det en alvorlig trafikkulykke med fem drepte og flere hardt skadde like sør for dagens midtrekkverk. Daværende samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa bestilte midtrekkverk gjennom media. Reguleringsplanarbeidet ble delt i to trinn; 1. trinn fra Sørbotn–Storskreda, 2. trinn fra Storskreda–Laksvatnbukt.

Reguleringsplan for Sørbotn–Storskreda ble utarbeidet i 2011. Planarbeidet ble igangsatt mars 2011 og planforslaget ble vedtatt i februar og mars 2012 (hhv. i Tromsø kommune og Balsfjord kommune). Det ble etablert midtrekkverk på denne strekningen høsten 2013.

I 2014 startet arbeidet med reguleringsplan for strekningen E8 Storskreda–Ytre Tomasjord (7,7 km) i regi av Statens vegvesen, Vegavdeling Troms. Hovedmålet var breddeutvidelse av eksisterende veg og vurdering om midtrekkverk og forbikjøringsfelt kunne etableres. Arbeidet ble stoppet i 2017 før planforslaget hadde vært på høring og til offentlig ettersyn.

Strekningen det nå skal utarbeides reguleringsplan for, er kortere enn for tidligere reguleringsplanarbeid.

1.3 Målsetting for planarbeidet

1.3.1 Samfunnsmål

Målsettingen med prosjektet er å bidra til økt samfunnssikkerhet gjennom sikring mot skred, økt trafiksikkerhet med etablering av midtrekkverk og dermed bedre regularitet på innfartsvegen til Tromsø.

1.3.2 Effektmål

Effektmålene sier noe om hva samfunnet skal oppnå når vegen er ferdig bygget.

	Effektmål	Indikator
1 Trafikk- sikkerhet	Effektmål 1.1: Øke trafiksikkerheten på strekningen.	Etablere ca. 2,6 km midtrekkverk og et forbikjøringsfelt i hver retning. Øke vegbredden fra Bakkevoll til Kantornes fra 7,5 m til 9 m, ca. 2,4 km. Utforme kryss Kantornes iht. Gjeldende håndbøker.
	Effektmål 1.2: Redusere antall trafikkulykker med drepte og hardt skadde	Reduksjon i samlet ulykkestall både ift. Antall og alvorlighetsgrad fra siste 10-årsperiode (2011–2021).
2 Samfunns- sikkerhet	Effektmål 2.1: Redusere sannsynligheten for skred på E8.	Oppnå sikkerhetskravet ved ÅDT 4000–5999 er 1/100 (samlet skred-sannsynlighet pr. km og år). Hindre langvarig stenging av hoved-innfartsåren til Tromsø som følge av skredfare eller skred på veg.
	Effektmål 2.2: Bygge et robust veganlegg som takler klimahendelser og sikrer områdestabilitet.	Vegen skal tåle 200 års flom med klimapåslag. Vegen skal bygges iht. regelverk for områdestabilitet jf. NVE veileder 1/2019.

1.4 Valg av vegstandard

1.4.1 Trafikkmengde

Årsdøgntrafikk (ÅDT) for 2022 er 3830 (20 % tunge). For å beregne fremtidig årsdøgntrafikk er det lagt til grunn at vegen er ferdigbygd i 2028. Fremtidig årsdøgntrafikk blir da:

- 2048: ÅDT 4500 (23 % tunge) (20 år framskriving)
- 2068: ÅDT 5100 (25 % tunge) (40 år framskriving)

Det er fylkesprognoser for Troms som er benyttet for framskrivingen.

1.4.2 Standard

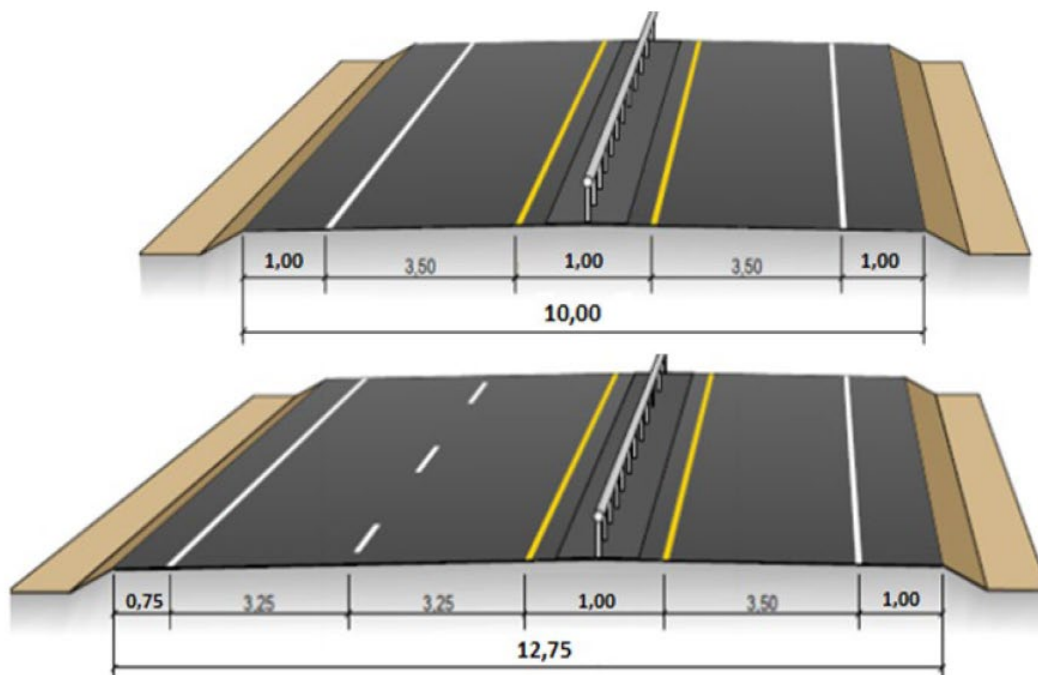
Målsetting for planarbeidet innebærer at valg av vegklasse vil være oppgradert H1-veg med 10 meters vegbredde og midtrekkverk på strekningen Storskreda-Bakkevoll, og H1-veg (9 m) fra Bakkevoll til Kantornes. Eksisterende vegbredde varierer fra 5,9 m til 6,7 m.

Det skal ikke reguleres areal til gang- og sykkelløsning langs E8. Prosjektet utarbeides med samme standard som resterende strekning i Lavangsdalen. E8 gjennom Lavangsdalen er ikke en del av den nasjonale sykkelrute 1, Kystruta. Kystruta går fra Tromsø til Nordkapp via fylkesveg 91 Breivikeidet.

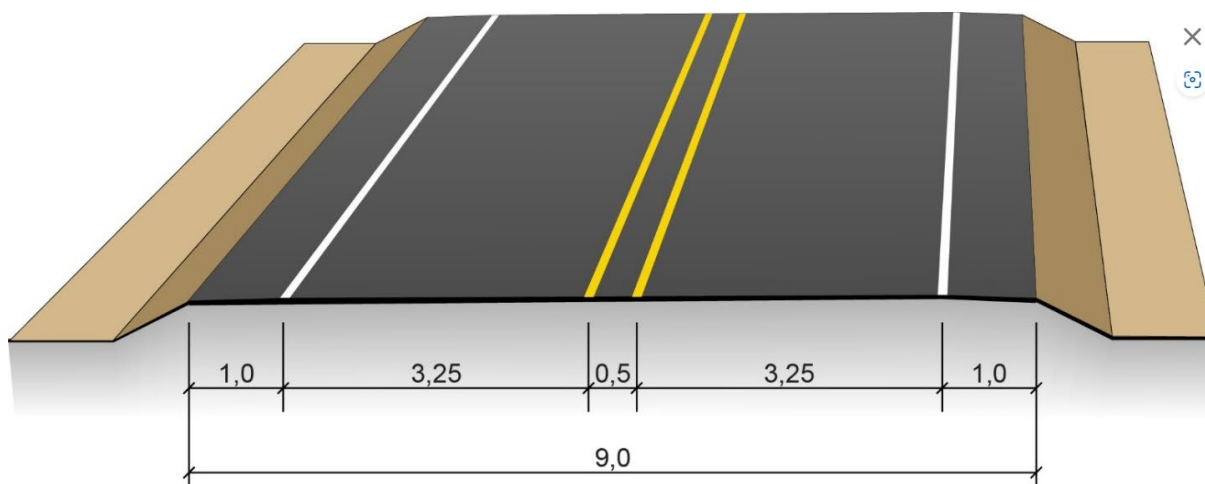
Typisk for vegklassen vil være: (bæreevne, vegbredde, fartsgrense, avkjørsler mm).

Dimensjoneringsklasse Storskreda-Bakkevoll	H1 – oppgradert med 10 m og midtrekkverk, 90 km/t
Dimensjoneringsklasse Bakkevoll-Kantornes	H1 – 9 m, 80 km/t
Vegtype	H1 – Nasjonal hovedveg
Vegbredde	9-10 meter
Dimensjonerende typekjøretøy	MVT - Modulvogntog
Maksimal stigning	6 %
Helårs bæreevne	10 tonns helårsbæreevne
Tilknytninger	Kryss skal bygges som forkjørsregulerte T-kryss og utformes iht. Håndbok N100 (Statens vegvesen 2022).

Illustrasjonen under viser tverrprofil for planlagt veg mellom Storskreda og Bakkevoll, med og uten forbikjøringsfelt.

Figur 4. Tverrprofil med og uten forbikjøringsfelt. Illustrasjon: Statens vegvesen.

Figur 5. Vegprofil H1-veg 9 meter. Håndbok N100 Veg- og gateutforming, Statens vegvesen 2022.

1.5 Overordnede mål og føringer for fagtema Kulturarv

For fagtema Kulturarv stilles det strenge krav til areal- og samferdselsplanlegging gjennom *Lov om kulturminner* (kulturminneloven) ¹ og *Lov om planlegging og byggesaksbehandling* (plan- og bygningsloven). ² Viktige er også *Forskrift om konsekvensutredninger* ³ og

¹ [Lov om kulturminner \[kulturminneloven\] – Lovdata](#)

² [Lov om planlegging og byggesaksbehandling \(plan- og bygningsloven\) – Lovdata](#)

³ [Forskrift om konsekvensutredninger – Lovdata](#)

Rundskriv T-2/16 *Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis.* ⁴

Kulturminneloven regulerer forvaltningen av fredete og verneverdige kulturminner og kulturmiljø. Lovens formål er at kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. I lovteksten går det fram at det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressursene som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

Kulturminner eldre enn reformasjonen (dvs. fra før 1537), stående byggverk med opprinnelse før 1650 og samiske kulturminner eldre enn år 1917 er automatisk fredete kulturminner, jfr. kulturminneloven. Skipsvrak er vernet ved en alder høyere enn 100 år. På grunn av deres kulturhistoriske verdi er mange bygninger i privat eie meldepliktige ved større endringer eller ved rivning, dersom bygningene er eldre enn 1850. På samme måte er utvalgte deler av statens eiendommer underlagt sektorvise landsverneplaner for å ivareta bygningsmasse som kilde og dokumentasjon for utviklingen av det norske samfunnet. Videre har Riksantikvaren en rekke listeførte objekter av verneverdi, i første rekke kirker.

Norge har flere strategiske mål og resultatmål for kulturminnevernet. Disse er vist i St. meld. nr. 16 (2004–2005) *Leve med kulturminner* ⁵ og St. meld. nr. 35 (2012–2013) *Framtid med fotfeste.* ⁶ Den nyeste kulturmiljømeldingen – godkjent i Stortinget 15. juni 2020 – St. meld. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold* ⁷ danner grunnlaget for Norges kulturmiljøpolitikk. I meldingen ble det presentert tre nye nasjonale mål:

1. *Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø.*

Målet legger vekt på menneskers rett til å ha en kulturarv, og at kulturmiljø er et felles gode som det er et felles ansvar å forvalte. Målet understreker også at alle skal ha mulighet til å engasjere seg. Staten sitt ansvar er å legge best mulig til rette for dette.

2. *Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging.*

Målet viser samfunns- og arealplanleggingens betydning for å ivareta et mangfold av kulturmiljø, og hvordan disse kan bidra til miljømessig, sosial og økonomisk

⁴ [Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis – regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

⁵ [St.meld. nr. 16 \(2004–2005\) – regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

⁶ [Meld. St. 35 \(2012–2013\) – regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

⁷ [Meld. St. 16 \(2019–2020\) – regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

bærekraft. Målet understreker samtidig Norge sitt ansvar for – og regjeringen sine ambisjoner om – å følge opp FNs bærekraftsmål og Agenda 2030. ⁸

3. *Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk.*

Målet understreker at et mangfold av kulturminner, kulturmiljø og landskap skal tas vare på som ressurs og grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk. Målet viderefører essensen i det tidligere strategiske målet for kulturminnepolitikken som lagt fram i St.meld. nr. 16 (2004–2005) *Leve med kulturminner* om å begrense tap av kulturminner.

Videre har Norge forpliktet seg til vern av kulturmiljø gjennom flere internasjonale konvensjoner, som *Granadakonvensjonen* om vern av Europas faste kulturminner, ⁹ *Valettakonvensjonen* om vern av den arkeologiske kulturarven, ¹⁰ Landskapskonvensjonen om vern av sjeldne landskapstyper, steds karakter og identitet, ¹¹ og *Farokonvensjonen* om kulturarvens verdi for samfunnet (Europarådet hhv. 1985, 1992, 2000 og 2005). ¹²

Det finnes foreløpig ikke en regional kultur(minne)plan for Troms fylkeskommune.

Balsfjord kommune har utarbeidet en egen kulturmiljøplan for kommunen, som har vært på høring i 2023 (Balsfjord kommune 2023). ¹³ Kulturmiljøplanen gir en god oversikt over og kunnskap om viktige kulturminner i kommunen. Målet kommunen strekker seg etter i kulturminnearbeidet er hentet fra Meld. St. 16 (2004–2005) *Leve med kulturminner*: «Å stoppe forfallet og tapet av verdifulle kulturminner, [og] bidra til at kulturminner og kulturmiljøer kan gi kommende generasjoner kunnskap og opplevelser.»

1.6 Utredningskrav

Krav til en konsekvensutredning omtales i *Forskrift om konsekvensutredninger*. ¹⁴

Konsekvenser utredes i henhold til planprogram fastsatt av 18.03.2024. I planprogrammet er utredningskrav for fagtema Kulturarv omtalt slik:

⁸ [2030-agendaen med bærekraftsmålene – regjeringen.no](#)

⁹ [Konvensjon om vern av Europas faste kulturminner – ETS nr. 121 – Lovdata](#)

¹⁰ [Europeisk konvensjon om vern av den arkeologiske kulturarv \(revidert\) – ETS nr. 143 – Lovdata](#)

¹¹ [Den europeiske landskapskonvensjonen – regjeringen.no](#)

¹² [Europarådets rammekonvensjon om kulturarvens verdi for samfunnet – ETS 199 – Lovdata](#)

¹³ [Begrenset høring – Kulturmiljøplan 2023 – 2033 – Balsfjord Kommune](#)

¹⁴ [Forskrift om konsekvensutredninger – Lovdata](#)

Verdier i området

Det er registrert to automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet: Askeladden ID 146752 og Askeladden ID 155431, som begge er områder med eng etter reingjerde (gieddi).

I området er det også eldre spor etter militær aktivitet, men disse har ikke blitt registrert som kulturminner i Askeladden.

Antatte/mulige konsekvenser av tiltaket

Begge de to automatisk fredete kulturminnene strekker seg på tvers over E8, og tiltak her vil medføre skade på disse.

Datagrunnlag og kilder

- Askeladden.ra.no (eller Kulturminnesok.no)
- SEFRAK-registeret (finnes i Askeladden eller hos den aktuelle fylkeskommune)
- Unimus.no (nettportal til samlingene til universitetsmuseene)
- Kulturhistoriske rapporter hos Sametinget og Troms og Finnmark fylkeskommune (fra 2024: Troms fylkeskommune)
- Kulturmiljøplan for Balsfjord kommune 2023 – 2033
- Arealbruk i kommuneplanens arealdel
- Bygdebøker og annen lokalhistorisk litteratur

Forslag til kartlegginger/suppleringer av eksisterende kunnskap og metodikk

Det må gjennomføres registreringer av kulturminner, kulturmiljø og kulturhistoriske landskap innenfor influensområdet, fra førreformatorisk og nyere tid.

2 Metode

Statens vegvesens metode for konsekvensanalyse består av en samfunnsøkonomisk analyse som inkluderer både prissatte og ikke-prissatte konsekvenser. En samfunnsøkonomisk analyse tar sikte på å få fram/identifisere og systematisk vurdere alle fordeler og ulemper av et tiltak fra samfunnets synsvinkel. Metoden skal sikre en systematisk, helhetlig og faglig analyse av de konsekvensene et tiltak medfører. Metoden for konsekvensutredning av ikke-prissatte temaer er beskrevet i kap. 6 i Håndbok V712 (Statens vegvesen 2021).¹⁵

For en grundig metodegjennomgang vises det til V712. En forkortet versjon av de viktigste trinnene i metoden er gjengitt under.

2.1 Temadefinisjon

I håndbok V712 er fagtema Kulturarv definert som «de materielle og immaterielle spor etter menneskelig virksomhet» (Statens vegvesen 2021:174).

Fagtemaet omfatter følgende deltemaer:

- Kulturminner
- Kulturmiljøer
- Kulturhistoriske landskap inklusive bylandskapet

Kulturminner er etter Lov om kulturminner (kulturminneloven) § 2 definert som «alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til». Med *kulturmiljø* menes «områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng», mens *kulturhistoriske landskap* skal forstås som «større sammenhengende områder med kulturmiljø, der den kulturhistoriske dimensjonen er fremtredende» (Statens vegvesen 2021).

Førreformatoriske kulturminner omfatter kulturminner fra forhistorisk tid, vikingtid og middelalder, og blir gjerne omtalt som *arkeologiske kulturminner*. Man skiller videre mellom faste og løse arkeologiske kulturminner. *Faste arkeologiske kulturminner*, eller *forntinner*, er for eksempel boplasser, gravhauger og gravrøyser, kokegroper, stolpehull, huler, hellere, bergkunst, forsvarsverk og så videre. *Løse arkeologiske kulturminner*, eller *forntunn*, er gjenstander som er tilfeldig funnet (for eksempel ved hjelp av metalldetektor) eller som har blitt funnet i forbindelse med en arkeologisk undersøkelse.

Alle faste arkeologiske kulturminner, kjente og ukjente, fra tiden før reformasjonen i 1537, samiske kulturminner eldre enn 1917 og alle erklærte stående bygninger eldre enn år 1650, blir regnet som *automatisk fredet*, jfr. kulturminneloven § 4.

¹⁵ [Håndbok V712 Konsekvensanalyser \(vegvesen.no\)](https://vegvesen.no/handbok-v712-konsekvensanalyser)

Til et automatisk fredet kulturminne hører det med en *sikringszone*, det vil si et område rundt kulturminnets synlige eller kjente ytterkant så langt det er nødvendig for å verne det mot forskjellige tiltak, jfr. kulturminneloven § 6. Størrelsen på sikringssonen fastsettes særskilt av vedkommende myndighet etter loven. Så lenge et verneområde ikke er særskilt avgrenset, omfatter det et fem meter bredt belte regnet fra ytterkanten til kulturminnet.

Nyere tids kulturminner er kulturminner fra tiden etter reformasjonen i 1537. Slike kulturminner er i utgangspunktet ikke fredet i seg selv, men kan bli fredet av Riksantikvaren etter kulturminneloven gjennom *vedtaksfredning*. Videre kan nyere tids kulturminner fredes av Klima- og miljødepartementet etter *forskriftsfredning*. Forskriftsfredning blir benyttet i forbindelse med landsverneplaner. I tillegg kan nyere tids kulturminner også vernes etter plan- og bygningsloven gjennom bruk av *hensynssoner*. I kulturminneloven er dessuten bygninger og anlegg fra før 1850 gitt et vern etter § 25, gjennom meldeplikt i forbindelse med planer om rivning eller vesentlige endringer. Loven gir dessuten tilgang til å verne flere andre kulturminnekategorier fra nyere tid, som kirker, mynter og skipsfunn.

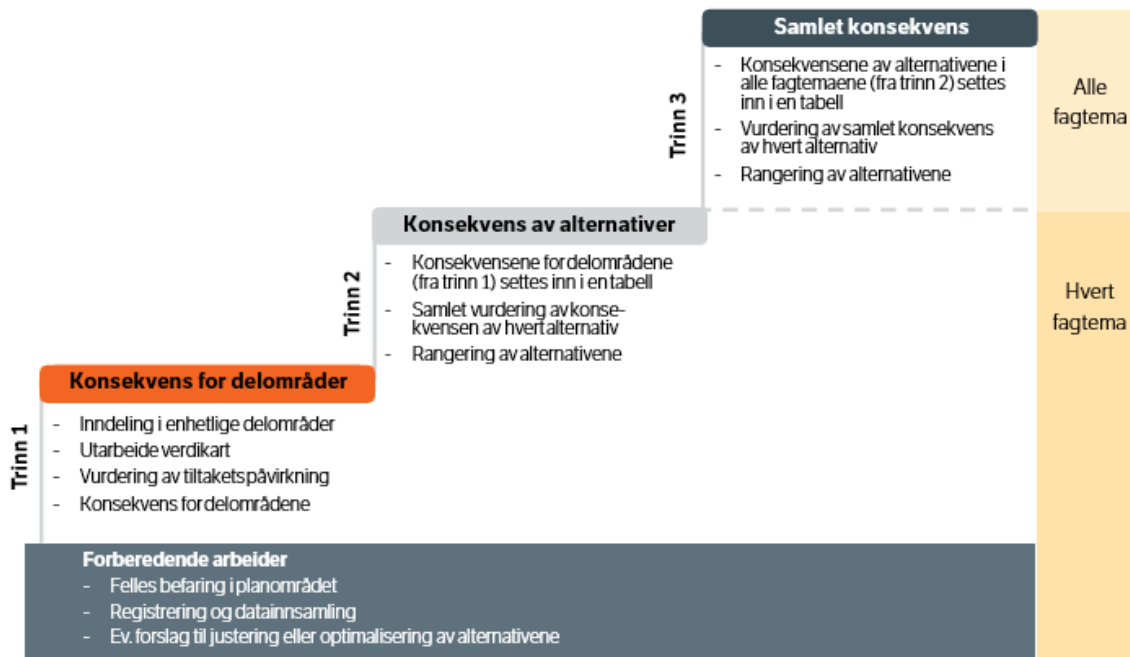
2.1.1 Samiske kulturminner

Kulturminner og kulturminnetyper kan på forskjellige måter defineres som samiske. De kan defineres som samiske når levende eller nedtegnet tradisjon er knyttet til dem, og når lokale samiske kunnskaper knytter dem til en samisk kultursammenheng. Et annet utgangspunkt for at kulturminner identifiseres som samiske er at forskningsresultater sannsynliggjør at de dokumenterer samisk historie og forhistorie, dvs. de er fysiske manifestasjoner av de prosessene som ledet frem til etablering av de historisk kjente samiske kulturtrekkene. Kulturminnetyper fra den eldste forhistorien må forstås som tidlige forutsetninger for både samisk og ikke-samisk kultur. Samiske kulturspor er gjerne beskjedne og kortvarige grunnet det tradisjonelle næringsgrunnlag og kulturelle livsform samer har hatt og fortsatt har. De tradisjonelle samiske næringsformene har i liten grad ført til store landskapsinngrep. Beskjedne spor gir et sterkere behov for å se samiske kulturminner i en kulturell, sosial og historisk sammenheng. Behovet for kunnskapstilgang til tradisjoner knyttet til kulturminner blir mer innlysende.

Samiske kulturminner er knyttet til landskap, de inngår i et kulturlandskap. Kulturlandskap er områder der kulturminner inngår i større landskapsmessige sammenhenger, slik som boplassområder og fangstanlegg. Ikke-materielle kulturminner som hellige skoger og fjell er nesten uten spor av menneskelig påvirkning, der den kulturelle verdien ligger i de tradisjoner og forestillinger som er overlevert fra generasjon til generasjon i umiskjennelige tider. Samiske sagn og tradisjoner er derfor svært ofte forankret i det fysiske miljø og i naturformasjoner, i fjell, steinblokker, holmer og innsjøer. Også de samiske stedsnavnene er en viktig del av kulturlandskapet. Dette viser hvor flytende grensene mellom natur- og kulturminner er i samisk sammenheng. Kulturlandskapet er påvirket av mennesker, men det påvirker også menneskers oppfatning av seg selv, sin fortid og samtid.

2.2 Metodens tre trinn

Tiltakshaver og planmyndighet har vurdert at planlagt tiltak utløser krav om konsekvensutredning i henhold til Forskrift for konsekvensutredning. Standard metode for konsekvensanalyser følger Statens vegvesens Håndbok V712 *Konsekvensanalyser* (Statens vegvesen 2021). Utredningen utføres av fagpersoner med kompetanse innenfor hvert fagområde og gjelder ikke-prissatte fagtema, det vil si konsekvenser som man ikke kan tilordne/beregne en kostnad for.

Figur 6. Tre-trinns metode for konsekvensutredning av ikke-prissatte tema (etter Håndbok V712, figur 6-3 (Statens vegvesen 2021)).

Konsekvensutredninger for ikke-prissatte tema gjennomføres etter en tre-trinns metode som vist i Figur 6 ovenfor. Gjennom forberedende arbeider gjør utreder seg kjent med tiltaket og relevante registreringer. Trinn 1 og trinn 2 gjennomføres for alle fagtemaene separat. Trinn 3 er en konsekvensvurdering av alle ikke-prissatte fagtema samlet, og kommenteres ikke videre her. Det vises til V712 for beskrivelse av trinn 3.

I denne temarapporten blir trinn 1 og 2 for fagtema Kulturarv gjennomgått.

I en samfunnsøkonomisk analyse skal konsekvenser telles kun én gang. Grenseoppgang mellom de ulike temaene framgår av kapittel 6.1.1 i Håndbok V712 om definisjoner og avgrensninger for hvert fagtema (Statens vegvesen 2021:111f).

2.2.1 Trinn 1: Vurdering av konsekvens for delområder

På grunnlag av innsamlet kunnskap deles utredningsområdet inn i enhetlige delområder. Et delområde er definert som et område som har en enhetlig funksjon, karakter og/eller verdi

(Statens vegvesen 2021:115). Inndelingen i delområder er basert på registreringskategoriene for fagtema Kulturarv, som vist i Tabell 3 nedenfor.

Tabell 3. Registreringskategorier for fagtema Kulturarv (etter Håndbok V712, tabell 6–25 (Statens vegvesen 2021)).

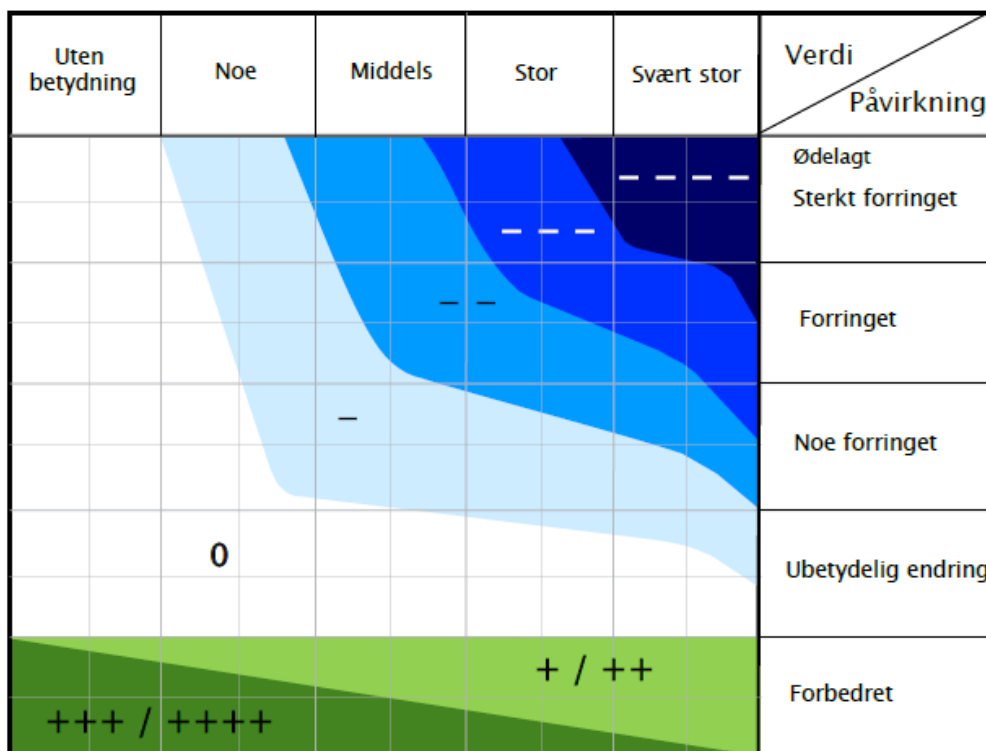
Registreringskategori	Forklaring
Kulturmiljønivå	
Gårdsmiljøer/ fiskebruk mm	Gårdsbruk, småbruk og husmannsplasser med våningshus og driftsbygninger inkludert jordbruksspor, gravminner. Fiskebruk med våningshus og driftsbygninger inkludert naust/strandlinje.
Kulturmiljøer i tettbygde områder	Bygningstilbygg, sentrumsområder, områder ved viktige knutepunkter ol.
Teknisk-industrielle kulturmiljøer	Industribygg, spor av gruvedrift, fløtningsminner, marine kulturminner, vegger, jernbane, kraftanlegg, kaianlegg, bruer, osv.
Steder det knyttes tro eller tradisjon til	Tradisjonslokalteter, hellige fjell, offersteiner, historiske hendelser osv.
Forsvarsanlegg	Bygdeborger, festningsanlegg, borganlegg, kaserner, leiområder, skanser, krigsminner.
Kulturminner i utmark	Bosetningsspor, gravminner, kullgroper, jernvinneanlegg, fangstanlegg, bergkunst, rester av åkerbruk, seterbruk, fangstanlegg, produksjonsanlegg knyttet til jern/stein, spor etter samiske bosetninger, uthus, plasser mm ⁷⁰ .
Andre kulturmiljø	Monumentalbygg, enkeltbygninger, monumenter, parker, kirker, skoler, forsamlingshus, parkanlegg, og så videre.
Landskapsnivå	
Kulturhistoriske landskap	Verdensarvområder. Områder registrert i forbindelse med «Registrering av nasjonalt verdifulle kulturlandskap» og Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Riksantikvarens register over kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA). Større sammenhengende landskap/kulturmiljø avsatt i regionale og kommunale planer. Områder der de historiske relasjonene i landskapet er framtreddende.
Infrastruktur	Historiske vegger, jernbane, vannveger, slep osv. Funksjonelle sammenhenger som fløtningsminner, produksjonsanlegg, kraftlinjer osv.
Bystruktur	Historiske bystrukturer og helhetlige bygningstilbygg (NB! registeret - Nasjonale kulturminneinteresser i by).

Tre begrep står sentralt i analysen:

- **Verdi:** Vurdering av hvor verdifullt et delområde er, det vil si hvor stor betydning delområdet har i et nasjonalt perspektiv. Skalaen for vurdering av verdi er femdelt, fra «uten betydning» til «svært stor verdi». Verdivurderingen skjer trinnløst langs en linjalfigur som utgjør x-aksen i «konsekvensvifta», jfr. Figur 7 nedenfor. Kriterier for verdisetting av temaet er gitt i Statens vegvesens Håndbok V712, tabell 6–26 (Statens vegvesen 2021).
- **Påvirkning:** Med påvirkning menes en vurdering av hvordan det samme området påvirkes som følge av et definert tiltak. Påvirkning vurderes i forhold til referansesituasjonen (dvs. null-alternativet). Skalaen for vurdering av påvirkning er femdelt, fra «sterkt forringet» til «forbedret». Vurderingen skjer trinnløst langs en linjalfigur som utgjør y-aksen i «konsekvensvifta», jfr. Figur 7 nedenfor. Kriterier for å vurdere påvirkningsgrad for temaet er gitt i Statens vegvesens Håndbok V712,

tabell 6–27 (Statens vegvesen 2021). Vurderingen av påvirkning relateres til den ferdig etablerte situasjonen. Dersom påvirkning i anleggsperioden kan gi langvarig eller varig skade i et delområde, inngår dette i vurderingen av tiltakets påvirkning. Midlertidig påvirkning i anleggsperioden beskrives separat.

- **Konsekvens:** Konsekvens framkommer ved sammenstilling av verdi og påvirkning i henhold til «konsekvensvifta» (se Figur 7 og veiledning i Tabell 3). Konsekvensene er en vurdering av om et definert tiltak vil medføre forbedring eller forringelse av et delområde.

Figur 7. «Konsekvensvifta». Skalaene for verdi og påvirkning utgjør hhv. X-akse og Y-akse i figuren.

Tabell 4. Skala og veiledning for konsekvensvurdering av delområder.

Skala	Konsekvensgrad	Forklaring
----	4 minus (----)	Den mest alvorlige miljøskaden som kan oppnås for delområdet. Gjelder kun for delområder med stor eller svært stor verdi.
---	3 minus (---)	Alvorlig miljøskade for delområdet.
--	2 minus (--)	Betydelig miljøskade for delområdet.
-	1 minus (-)	Noe miljøskade for delområdet.
0	Ingen/ubetydelig (0)	Ubetydelig miljøskade for delområdet.
+ / ++	1 pluss (+) 2 pluss (++)	Miljøgevinst for delområdet: Noe forbedring (+), betydelig miljøforbedring (++)
+++ / ++++	3 pluss (+++) 4 pluss (++++)	Benyttes i hovedsak der delområder med ubetydelig eller noe verdi får en svært stor verdiøkning som følge av tiltaket.

2.2.2 Trinn 2: Konsekvens av alternativer

På bakgrunn av konsekvensgraden for hvert delområde, blir det gjort en samlet konsekvensvurdering av hvert utbyggingsalternativ. Konsekvenser for hvert alternativ er utredet etter kriteriene vist i Tabell 5 nedenfor.

Tabell 5. Kriterier for fastsettelse av konsekvens for hvert alternativ (Håndbok V712, figur 6–5 (Statens vegvesen 2021).

Skala	Trinn 2: Kriterier for fastsettelse av konsekvens for hvert alternativ
Kritisk negativ konsekvens	Svært stor miljøskade for temaet, gjerne i form av store samlede virkninger. Stor andel av strekning har særlig høy konfliktgrad. Vanligvis flere delområder med konsekvensgrad 4 minus (---). Brukes unntaksvis.
Svært stor negativ konsekvens	Stor miljøskade for temaet, gjerne i form av store samlede virkninger. Vanligvis har stor andel av strekningen høy konfliktgrad. Det finnes delområder med konsekvensgrad 4 minus (---), og typisk vil det være flere/mange områder med tre minus (- - -).
Stor negativ konsekvens	Flere alvorlige konfliktpunkter for temaet. Typisk vil flere delområder ha konsekvensgrad 3 minus (- - -).
Middels negativ konsekvens	Delområder med konsekvensgrad 2 minus (- -) dominerer. Høyere konsekvensgrader forekommer ikke eller er underordnede.
Noe negativ konsekvens	Liten andel av strekning med konflikter. Delområder har lave konsekvensgrader, typisk vil konsekvensgrad 1 minus (-), dominere. Høyere konsekvensgrader forekommer ikke eller er underordnede.
Ubetydelig konsekvens	Alternativet vil ikke medføre vesentlig endring fra referansesituasjonen (referansealternativet). Det er få konflikter og ingen konflikter med høye konsekvensgrader.
Positiv konsekvens	I sum er alternativet en forbedring for temaet. Delområder med positiv konsekvensgrad finnes. Kun ett eller få delområder med lave negative konsekvensgrader, og disse oppveies klart av delområder med positiv konsekvensgrad.
Stor positiv konsekvens	Stor forbedring for temaet. Mange eller særlig store/viktige delområder med positiv konsekvensgrad. Kun ett eller få delområder med lave negative konsekvensgrader, og disse oppveies klart av delområder med positiv konsekvensgrad.

3 Utredningsalternativer og tiltaksbeskrivelse

I 2014 startet arbeidet med reguleringsplan for strekningen E8 Storskreda–Ytre Tomasjord (7,7 km) i regi av Statens vegvesen Vegavdeling Troms. Hovedmålet var breddeutvidelse av eksisterende veg og vurdering om midtrekkverk og forbikjøringsfelt kunne etableres. Arbeidet ble stoppet i 2017 før planforslaget hadde vært på høring og til offentlig ettersyn.

Det har vært jobbet med optimalisering av mulig veglinje med utgangspunkt i planforslaget fra 2017. Sentralt i arbeidet har vært fokus på å minimere nytt arealbeslag i urørt natur. Strekningen det nå skal utarbeides reguleringsplan for, er kortere enn for tidligere reguleringsplanarbeid og følger i grove trekk dagens veg. Terrenginngrepene blir mer konsentrert til eksisterende inngrep nå i forhold til tidligere plan ved at ny veg legger seg inntil dagens veg (på østsiden). Planen unngår i størst mulig grad å bruke areal på den siden av dagens veg som ligger mot Lavangselva. På et punkt vil det bli behov for erosjonssikring elva for å hindre at elva vasker ut grunnen under vegen. Dette tiltaket må gjøres uavhengig av ny veg.

I forbindelse med utarbeidelsen av detaljreguleringen er det gjennomført omfattende grunnundersøkelser av planområdet. Undersøkelsene har avdekket utfordrende grunnforhold. Dette har medført et behov for tiltak som kalksementstabilisering og erosjonssikring av elv og bekker nær vegen. Kalksementstabilisering er et tiltak som vesentlig reduserer arealinngrep.

Det er avsatt areal til skredsikringstiltak i form av skredvoller og et sett med skredkjegler. Alle disse ligger på østsiden av vegen.

Det er ikke planlagt permanente masselager, men overskuddsmasser blir benyttet til nødvendige motfyllinger og utslaking av sideterreng.

Denne planen har bare ett forslag til ny veglinje og denne sammenlignes med 0-alternativet. Normalt vil en i en konsekvensutredning ha flere alternativer som utredes. I dette tilfellet ble det tidlig klart at det opprinnelige forslaget fra 2017 ville være både dyrere og dårligere for ikke prissatte konsekvenser. Det finnes heller ingen andre gjennomførbare veglinjer som vil oppfylle målet med planen. Derfor har denne konsekvensutredningen bare ett alternativ – kalt Alternativ 1.

3.1 0-alternativet – referansealternativet

Da planlagte tiltak er en følge av behov trafikksikring i form av midtdeler og økt rassikring vil 0-alternativet ikke oppfylle målet med planen. 0-alternativet vil bestå av dagens veg og rassikringstiltak med nødvendig vedlikehold.

På ett punkt må dagens veg trolig sikres mot utgraving fra Lavangselva innen få år uansett da elva vil kunne undergrave vegkroppen. Dette er ved Lupponeset. Erosjonssikring av dette

punktet inngår derfor i 0-alternativet. Om planlagt erosjonssikring av vist tiltak i figur 3-1 må gjennomføres dersom det ikke bygges ny veg er mer usikkert.

Det er ingen vesentlige planer (etter plan- og bygningsloven) vedtatt eller under arbeid som må legges inn i et 0-alternativ innen det aktuelle analyseområdet, jamfør Balsfjord kommunes plansider. Det er heller ingen plansaker etter energiloven, jamfør NVE sin kartkatalog på tema energi. Framlagt reguleringsplan strider heller ikke mot kommunens arealplan.

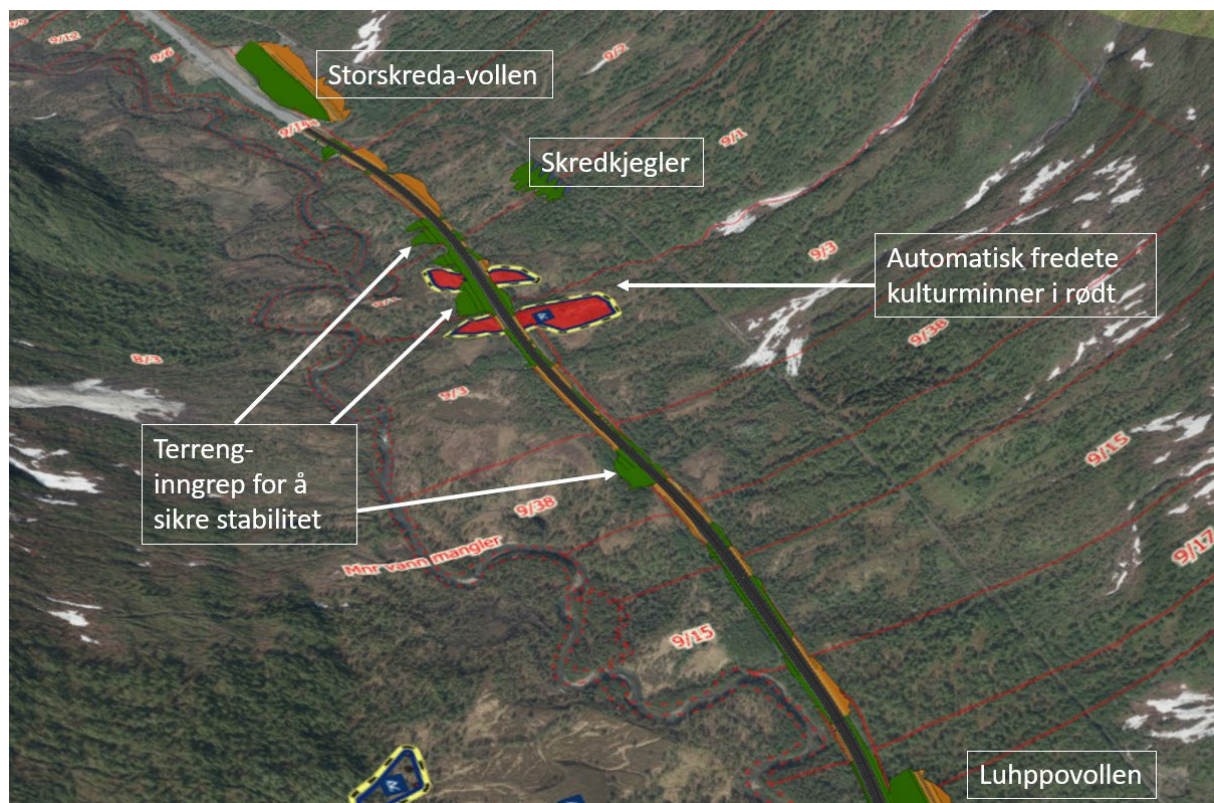
3.2 Alternativ 1

Ny veglinje følger i all hovedsak dagens veg og tar nødvendig utvidelse øst for dagens veg.

Storskreda–Luhppovollen (vegprofil 0 – 1500)

Prosjektet starter ved Storskreda der dagens midtrekkverk mellom Sørbotn og Storskreda avsluttes. Eksisterende E8 blir breddeutvidet til 10 meter og det etableres midtrekkverk. Det blir også etablert to forbikjøringsfelt, et i nordgående kjøreretning og et i sørgående retning.

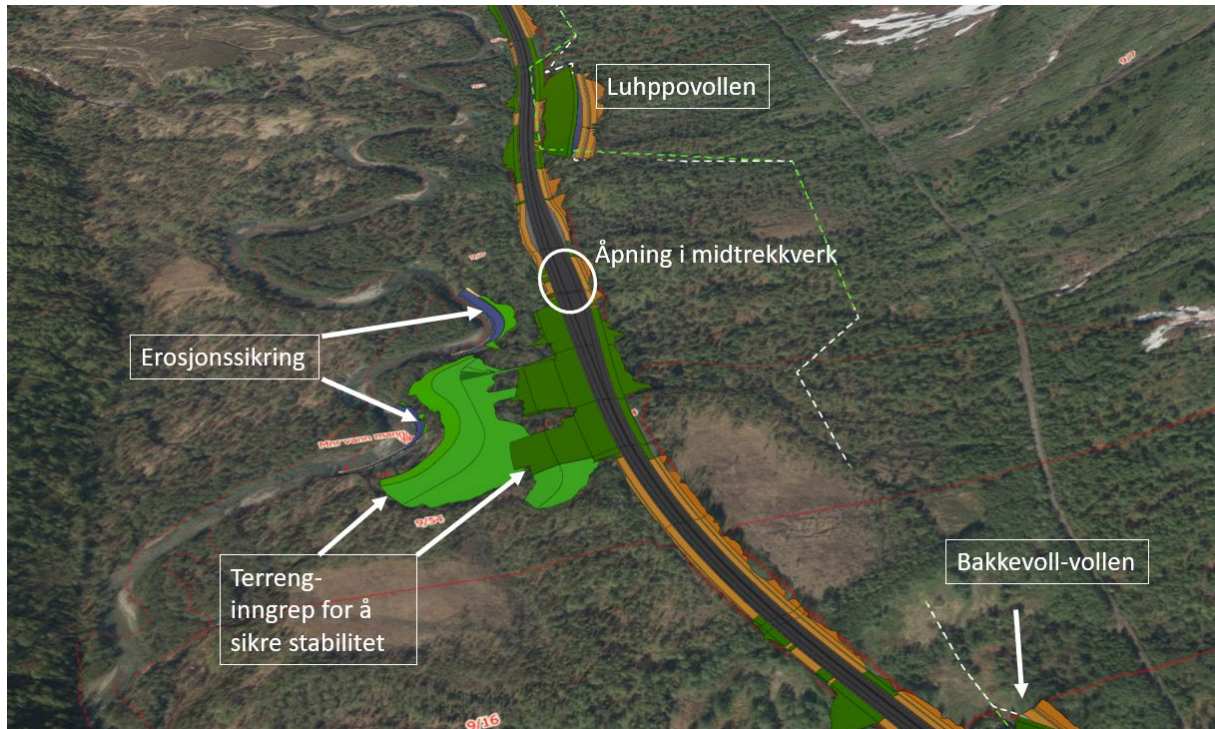
Eksisterende skredvoll ved Storskreda vil utvides mot sør og hele vollen vil få økt høyde. Sør for Storskreda etableres det skredkjegler oppe i lia ved skogsveien. På vestsiden av E8, mot Lavangselva, må det gjennomføres terrenginngrep i form av motfyllinger for å sikre stabiliteten i området.

Figur 8. Illustrasjon som viser tiltak mellom Storskreda og Luhppovollen, sett mot nord.

Luhppovollen–Bakkevoll (vegprofil 1500 – 2400)

Videre sørover etableres en ny skredvoll, «Luhppovollen». Rett sør for denne blir det åpning i midtrekkverket som er tilpasset flyttleien for rein. Åpningen blir på 50 meter. Langs Lavangselva må det gjennomføres erosjonssikring i to av elvas svinger mot E8. Dette for å sikre stabiliteten i området. Like sør for åpningen i midtrekkverket skal det etableres motfyllinger for å sikre stabiliteten i området. Disse vil bli tilpasset terrenget og vil bli tilsådd, slik at de med tiden går i ett med terrenget.

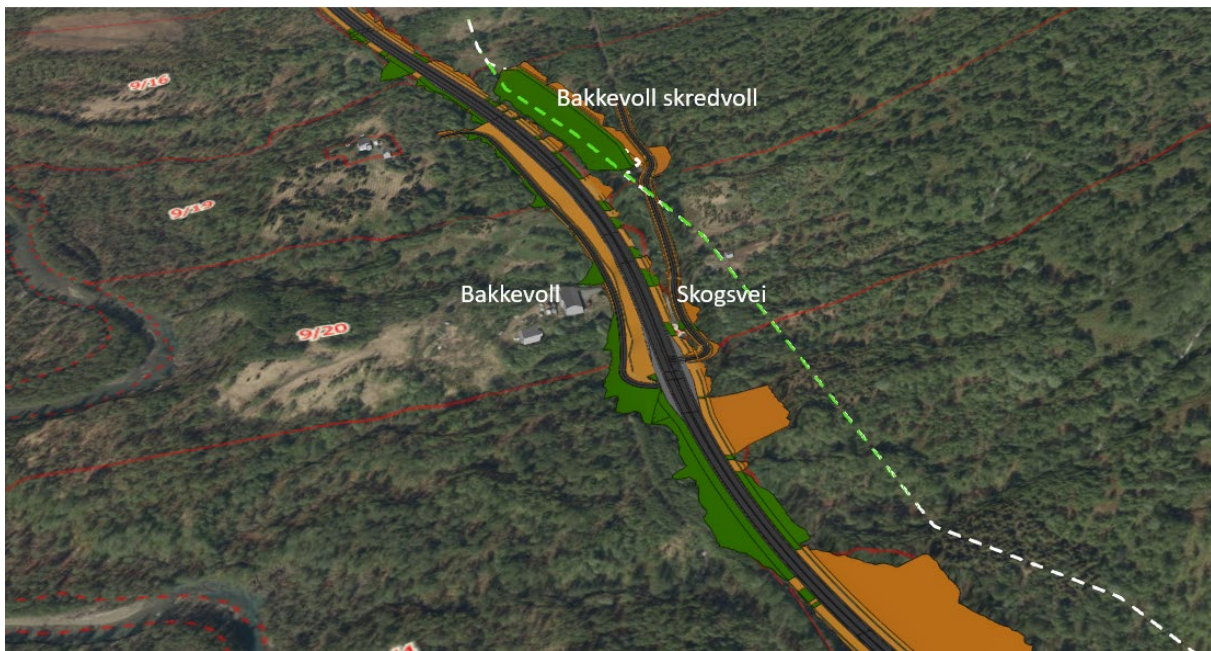

Figur 9. Illustrasjon som viser tiltak mellom Luhppovollen og Bakkevoll-vollen, sett mot nord.

Bakkevoll (vegprofil 2400 – 2900)

Ved Bakkevoll, omtrent midt mellom Storskreda og Kantornes, endres vegstandarden fra 10 meter bred veg med midtrekkverk til 9 meter bred veg med forsterket midtoppmerking. Avkjørsel til skogsvei, den gamle E78, som ligger øst for eksisterende E8, justeres noe.

Det må etableres en samleavkjørsel for bebyggelsene på eiendommene gbnr. 9/20 og gbnr. 9/19.

Figur 10. Illustrasjon som viser tiltak i området ved Bakkevoll.

Bakkevoll-kryss Ørnesveien (vegprofil 2900 – 3800)

Videre sørover fra mot Ørnesveien fortsetter breddeutvidelsen av vegen til 9 meters vegbredde og med forsterket midtoppmerking. Det må gjennomføres terrenginngrep som utslaking av vegskjæringer og motfylling for å sikre stabiliteten i området.

Som følge av breddeutvidelsen av veg og at vegen må heves noe, må det gjennomføres justeringer av de eksisterende avkjørslene til bebyggelsen i dette området. Med tanke på trafiksikkerheten på strekningen er det vurdert at det er nødvendig med mindre stopplommer knyttet til hver av avkjørslene der det er bebyggelse i dag.

Figur 11. Illustrasjon som viser tiltak i området fra Bakkevoll til kryss Ørnesveien, sett mot nord.

Kryss Ørnesveien–Kantornes (vegprofil 3800 – 4300)

Kryss til Ørnesveien utformes som et kanalisert kryss med venstresvingefelt. Eksisterende skibru over E8 blir revet og erstattes med en ny bredere bru som også kan benyttes av traktor og tråkkemaskin.

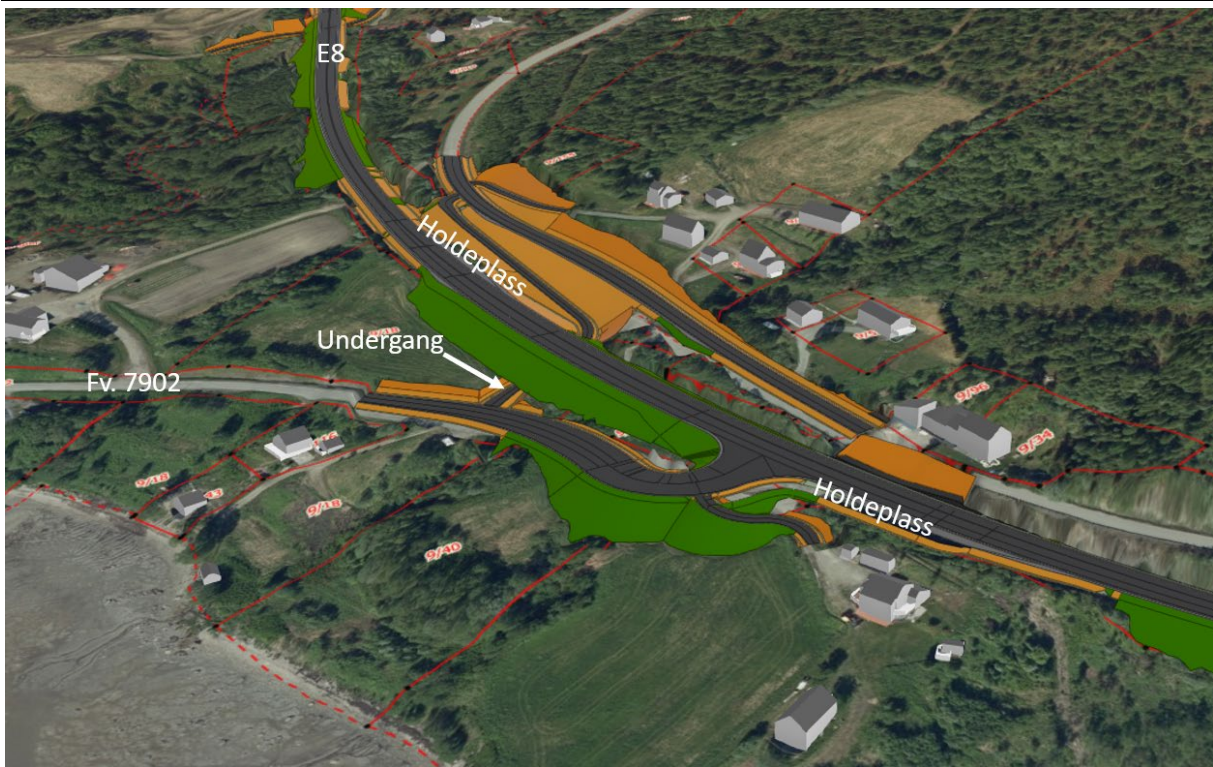

Figur 12. Illustrasjon som viser tiltak fra kryss Ørnesveien og sørover mot Kantornes, sett fra nord.

Kantornes (vegprofil 4300 – 5200)

Kryss på Kantornes mot fv. 7902 blir oppgradert til et kanalisert kryss, noe som innebærer etablering av venstresvingefelt mot fv. 7902. Det etableres undergang for myke trafikanter og denne kobles til den nye bussholdeplassen i nordlig retning på E8. Det etableres også holdeplass sør for kryss på E8, samt en holdeplass på fv. 7902.

Prosjektet avsluttes like sør for kryss på Kantornes. Eksisterende E8 utvides til 9 meter bred veg med forsterket midtmerking. Det etableres støyvoll langs deler av E8. Vegstandarden som er valgt krever at det er færrest mulig avkjørsler direkte ut på E8 og det medfører at enkelte markavkjørsler direkte til E8 blir stengt.

Figur 13. Illustrasjon som viser tiltak på Kantornes, sett mot nord.

4 Kunnskapsgrunnlag og delområder

4.1 Generell beskrivelse

4.1.1 Kulturhistorisk bakgrunn

Planområdet ligger i Lavangsdalen, som er en om lag 16 km lang dal som går i retning nord-sør, fra Sørbotn i Tromsø kommune til Kantornes i Balsfjord kommune. Kommunegrensa går omtrent midt i dalen, ved vannskillet mellom Lavangselva, som renner mot sør og ut i Balsfjorden, og Sørbotnelva, som renner mot nord til Ramfjorden.

Forhistorisk tid

I Midt- og Nord-Troms i tillegg til Vest-Finnmark er det registrert og til dels også undersøkt flere boplasser som må være mer enn 10 000 år gamle og som representerer den første bosettingsetableringen etter siste istid. Kystområdene ble isfrie tidligere enn innlandet, og de antatt eldste boplassene finnes ved sjøen, ikke langt unna det som har vært datidig strandlinje. Det samme gjelder også boplasser fra senere deler av eldre steinalder, men etter hvert ble også innlandet tatt i bruk. Det tidligste menneskelige bosettingsmønsteret har vært relativt mobilt, styrt av sesongvis utnyttelse av områdets ressurser, men med endringer over tid til en økende grad av bofasthet. Denne endringen mot et mer bofast bosettingsmønster ser ut til å fortsette i yngre steinalder.

Fra den påfølgende arkeologiske perioden, som gjerne går under navnet «tidlig metalltid» (1800 f.Kr. – 0),¹⁶ det vil si den perioden man har de første metallfunn på Nordkalotten, var det lenge kjent få boplasser, noe som har blitt tolket som en endring i bosettingsmønsteret mot en mer mobil bosetting. Det er i denne perioden at et felles symbolspråk synes å komme til uttrykk over store geografiske områder i nord.

Det er usikkert når de første menneskene kom til Lavangsdalen og områdene omkring. Trolig skjedde det som ellers i landet, at folk fulgte breen etter hvert som den trakk seg tilbake, og tok i bruk disse isfrie områdene. Denne tidligste bruken av området har etterlatt seg få fysiske spor i landskapet, men like nord for planområdet har man indikasjoner på bruk av et reingjerde så langt tilbake i tid som på 800-tallet, det vil si yngre jernalder (Askeladden ID 146747-3).

Historisk tid

Lavangsdalen har hatt stor betydning for reindrifta, og her finnes flere spor etter eldre reindrifsamisk bosettings- og bruksområder. Dalen har først og fremst vært besøkt i

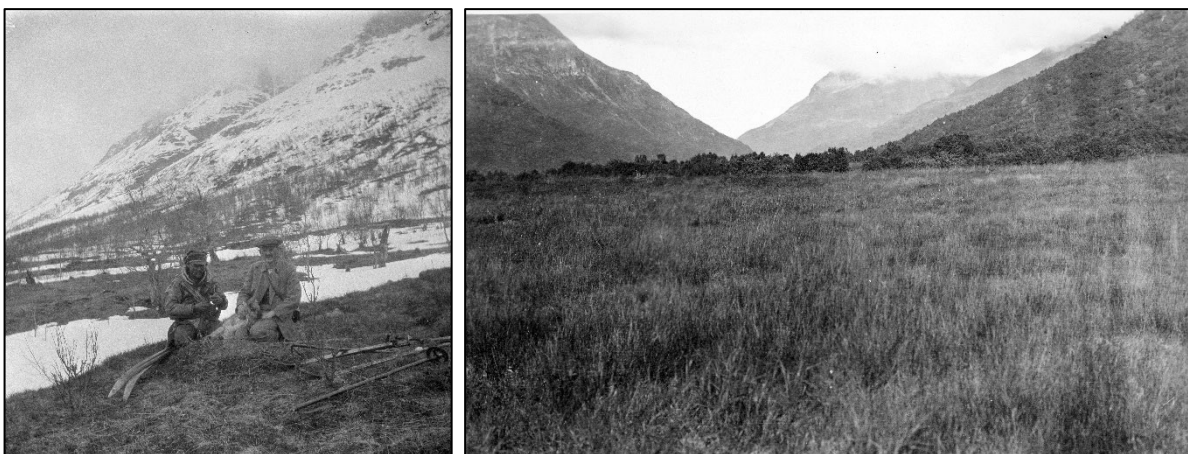
¹⁶ Begrepet «tidlig metalltid» har sitt opphav fra finsk og russisk arkeologi, og ble introdusert i nordnorsk arkeologi på 1980-tallet. Perioden deles gjerne i en eldre og en yngre underperiode, og regnes blant enkelte forskere å ha vart frem til ca. 200 e.Kr. (Østmo & Hedeager 2005)).

sommersesongen, da man har fulgt reinflokkene til og fra sommerbeitene nær kysten, og hatt sommerboplasser i nærheten av beitene. Selv om boformen, bostedene og måten å drifte på gjennomgikk til dels store endringer over tid, er det mange sammenfall mellom leirplasser og sesongboplasser fra flere hundre år tilbake og helt fram til dagens moderne reindrift. Fra disse boplassene har reinen blitt gjett, samlet, merket og slaktet, men samtidig har man også høstet andre av naturens ressurser, som fisk, vilt og bær.

Reindriftas oppkomst er mye diskutert. Ut ifra materiale i Troms, Nordland og Nord-Sverige har man argumentert for at tamreindriften skal ha oppstått så tidlig som i siste del av yngre jernalder. Dette stemmer overens med dateringen til 800-tallet av et reingjerde like nord for planområdet (Askeladden ID 146747-3). I alle fall ser det ut til at en reindriftssamisk økonomisk tilpasning var etablert i de fleste samiske områdene før år 1600, og ble fra da av en tilleggsfaktor for hvordan ressursene i området ble utnyttet (NIKU 2009:8, Sametinget 2014:15).

Den eldste skriftlige beskrivelse av samisk aktivitet i Lavangsdalen skal være å finne i rettsprotokollene fra tinget i Enontekis i Finland, 25–29 januar 1737. Bakgrunnen for denne rettsprotokollen er drapet på et reinsdyr ved «Piltos by» på «Neita Wacki fiäll udde wid WästerSiön». Her er det etter all sannsynlighet Andersdalsfjellene det vises til, og «Piltos by» kan være siidaen til slekten Pilto, som hadde tilknytning til området (Sametinget 2011:8).

Den tidligste dokumentasjonen på fast bosetting i området er å finne i «fogderegneskapet» fra begynnelsen av 1700-tallet. Riksrevisjonen hadde i 1738 pålagt fogden å skattlegge plassen Laksvatten, med bakgrunn i at kvenen Olle Pedersen hadde slått seg ned på stedet og nå bodde der fast gjennom året (Hauglid 1981:89). Olle kunne, ifølge Riksrevisjonen, ikke sammenlignes med de mer nomadiske samene. På dette tidspunktet skal Olle Pedersen allerede ha bodd på Laksvatten i åtte år.

Figur 14. Venstre: Under vårflyttingen i Lavangsdalen, 1915. Høyre: Hvilested i Lavangsdalen (Foto: Reinbeite-kommisjonen ©).

I Den norsk–svenske *Lappekommission af 1843* finnes det en beskrivelse av at området i og ved Lavangsdalen ble brukt av samer fra Enontekis/Karesuando (fra både svensk og finsk/russisk side). I samme tidsrom får vi vite at det oppholdt seg reineiere på Sállir (Kvaløya), som hadde måttet flytte fra Andersdalsområdet (Sametinget 2011:9).

I 1857 ble det i forbindelse med den norske *Lappekommission* holdt samling i Ramfjorden. På samlingen møtte det ifølge kilden kun svenske reindriftssamer (ibid.:9). Mer detaljerte opplysninger om samisk aktivitet i området får vi fra 1860–tallet og utover. Fra Lensmannen i Tromsø foreligger det en innberetning fra 1862 om de svenske fjellappene i amtet. Lavangsdalsområdet ble også brukt av samer fra *Lainivuoma* og *Suontavaara* sameby på midten av 1800–tallet (ibid.:11).

På 1870–tallet skjedde det en omlegging i driftsform i området. De små sommersiidaene sentrert rundt melkebruksreindrift og bosetting i høyfjellet om høysommeren forsvant, og reineierne organiserte seg heller i større og færre siidaer. Bosettingen ble nå lokalisert til lavlandet og munningen av fjellskarene. I reinbeitekommissjonen av 1913 er det kun Andersdalen (samisk: *Nieidavuovdi*) som står oppført som sommerboplass.

2. verdenskrig innebar et brudd i den reindriftssamiske bruken av området ved Lavangsdalen (ibid.:12). Flyttingen fra Karesuando opphørte, og familiene fant seg beiter lenger sør i Sverige, i Jokkmokkområdet.

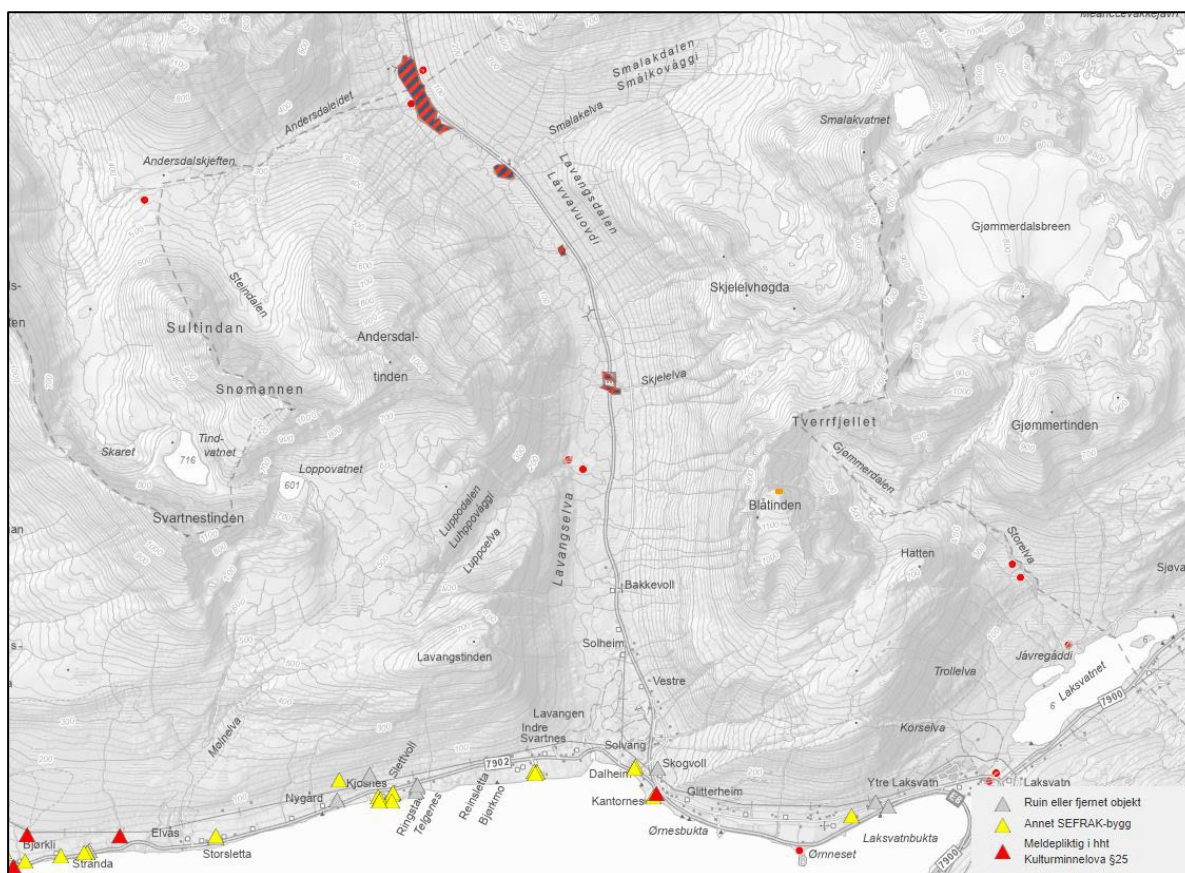
Figur 15. Nedre del av Lavangsdalen, sett mot sør (Foto: Henrik Lissmann, Statens vegvesen).

4.1.2 Kulturminner i Lavangsdalen

Det er kjent en rekke kulturminner i Lavangsdalen, fra Sørbotn i nord til Kantornes i sør, som vitner om samisk bruk av området gjennom lang tid. Det er ikke alltid like lett å definere et

kulturminne som samisk, og noen ganger kan det være usikkerhet omkring kulturminnets formål og alder, og om hvem som har vært opphav til dette. Det må da foretas vurderinger i forhold til kjent kultur- og bosettingshistorie i området, og andre kulturminner i nærheten. Andre ganger har vi med mer «typiske» samiske kulturminner å gjøre, og gjerne også en levende lokal tradisjon som forteller om hvem som har etterlatt sporene vi ser i terrenget (Sametinget 2014:9). Samiske kulturminner eldre enn 1917 er automatisk fredet ifølge Lov om kulturminner § 4 og forvaltes av Sametinget.

I Sørbotn, på begge sider av Sørbotnelva, fins det flere samiske *gårdsbygninger*, *hus- og gammetufter*, *åkerreiner* og *steingarder*, som alle er automatisk fredet. I dette området er det dessuten flere *bygninger* og *hustufter* som er registrert som kulturminner, men som på grunn av deres alder ikke er fredet. I Sørbotn fins det også flere eldre, *SEFRAK-registrerte bygninger*.

Figur 16. Registrerte kulturminner i den sørlige delen av Lavangsdalen og områdene rundt (Kilde: Askeladden).

Også lenger sør, i selve Lavangsdalen, fins det flere kulturminner som vitner om samisk aktivitet i området. Noen av disse er eldre enn 1917 og dermed automatisk fredet, men her er også registrert flere, yngre samiske kulturminner, som ikke er fredet. De fleste av de registrerte kulturminnene ligger i den nordlige delen av Lavangsdalen, og nord for planområdet. Her er *stående bygninger*, *hustufter*, *árran (ildsted)* og *reingjerder*, med

forskjellig vernestatus avhengig av kulturminnes alder. På elveterrassene langs Sørbotnelva er det registrert et automatisk fredet *fangstanlegg*, bestående av 10 større og 14 mindre *fangstgroper*, som er antatt å ha vært benyttet til fangst av villrein (Askeladden ID 269966).

Noe lenger sør i Lavangsdalen finnes en samisk *tradisjonslokalitet*, den såkalte «Sarasteinen» (Askeladden ID 47573). Kulturminnet er en stor flyttblokk, som ligger like vest for E8. Steinen ligger langs reindriftssamenes flyttvei til sommerbeitene i Tromsdalen og Tønsvikdalen, og har navn etter Sara Johnsdatter Omma (f. 1842 i Karesuando). Hun fødte datteren Johanne i 1872 under flytting ved Sarasteinen.

Grensen mellom Tromsø og Balsfjorden kommuner går omtrent midt i Lavangsdalen. Herfra og sørover mot Kantornes består de automatisk fredete kulturminnene nesten utelukkende av sporene etter større eller mindre *reingjerder (gieddi)*. To av disse ligger innenfor planområdet og vil bli nærmere diskutert i kapittel 5 (Askeladden ID 146752 og 155431). I tillegg fins det samiske *gammetufter* og *árran* innenfor to automatisk fredete lokaliteter helt vest i dalen, i området Luppneset og Luhppogieddi (Askeladden ID 146868 og 146870). Noe sør for disse kulturminnene viser Lidar-data at det skal finnes noen *hustuffer*, men disse har ennå ikke blitt kontrollert i felt og registrert.

Ved Kantornes, helt i sør, har det vært registrert fem *bygninger* i SEFRAK-registeret. Kun tre av disse finnes fremdeles, og vil bli diskutert nærmere i neste kapittel.

Figur 17. Reingjerde i Vasbrunskaret (ikke i Lavangsdalen) (Foto: Reinbeitekommissjonen ©).

4.2 Kunnskap og kilder

Informasjon om arkeologiske kulturminner innenfor utredningsområdet er hentet fra flere forskjellige kilder, der den viktigste har vært Askeladden, Riksantikvaren sin database over kulturminner. I tillegg har forskjellige bøker, som fagbøker, bygdebøker og lokalhistoriske tekster vært gjennomgått.

For nyere tids bygninger har SEFRAK-registeret vært benyttet (SEFRAK = SEkretariatet For Registrering Av faste Kulturminner). SEFRAK-registeret inneholder i hovedsak informasjon om bygninger (og rester etter bygninger) eldre enn hundre år, men også en del bygninger yngre enn dette er inkludert i SEFRAK-registeret. I en del kommuner valgte man å sette grensen for registreringene et stykke inn på 1900-tallet for å kunne fange opp viktige lokale bygningshistoriske tidsskille. Det er viktig å være klar over at registeret er ufullstendig for flere kommuner.

SEFRAK-registeret er tilgjengelig fra fylkeskommunen i tillegg til de enkelte kommunene, og finnes for en stor del av kommunene i Norge også i databasen Askeladden eller via nettportalen Miljøstatus.no. Registreringsskjemaene til de SEFRAK-registrerte bygningene i Balsfjord kommune er ikke tilgjengelige via Askeladden, men kan fås ved henvendelse til fylkeskommunen eller kommunen.

For mange matrikelgårder eller geografiske områder inneholder ikke Askeladden informasjon om løsfunn av forhistoriske gjenstander eller om fjernede arkeologiske kulturminner. Denne typen informasjon kan finnes i arkivene til landsdelsmuseene, eventuelt også hos fylkeskommunene eller kommunene. Informasjon om løsfunn eller fjernede arkeologiske kulturminner kan være viktig i forbindelse med potensialvurderinger, og kan også være med på å gi en ytterligere kulturhistorisk dimensjon til et område, som igjen er med på å gi et bedre grunnlag for å verdisette dette.

Man kan ikke se bort ifra at konsekvensutredningen kan ha gått glipp av enkelte viktige kulturminner, både fra førreformatorisk og nyere tid. Informasjon om disse kan enten ha vært beskrevet i andre kilder enn de som har vært benyttet her, eller det kan hende at de aldri har vært registrert eller innrapportert til kulturminne-myndighetene. For eksempel er det ofte begrenset kunnskap om nyere tids kulturminner i utmarksområder, slik som utløer, steingarder og så videre.

Planområdet er forholdsvis lite, og antall kjente kulturminner her er lavt, så det har kun vært gjennomført en befaring i forbindelse med arbeidet med denne konsekvensutredningen. Det ble gjennomført en felles befaring for hele prosjektet 13. juni 2023, mens den fagspesifikke befaringen ble gjennomført den påfølgende dagen. Alle de registrerte kulturminnene i planområdet ble besøkt og fotografert, slik at vurderingene av delområdenes verdi, i tillegg til tiltakets påvirkning på disse, ville bli så riktige som mulig. Det ble ikke observert og registrert nye kulturminner i forbindelse med befaringen.

4.3 Besvarelse av planprogram

Plan- og influensområdet er delt inn i helhetlige delområder, det vil si områder som har tilnærmet lik funksjon, karakter og/eller verdi. Delområdene er beskrevet, verdivurdert og kartfestet. Kjente enkeltminner innenfor delområdene er også beskrevet og kartfestet.

Konsekvensutredningen har tatt utgangspunkt i det kildematerialet som er nevnt ovenfor. I tillegg har det vært gjennomført en befarings med overflateregistrering i planområdet. Også historiske flyfoto og lidar-data har blitt studert for å påvise eventuelle tufter eller andre strukturer.

Til slutt er tiltakets påvirkning, indirekte og/eller direkte, vurdert i forhold til de definerte delområdene.

4.4 Alternativ 0, temaspesifikke forhold

I kap. 3.1 er det gitt en generell omtale av null-alternativet. For utredningen av fagtema Kulturarv er det valgt å avgrense referansealternativet til kun å omfatte planområdet.

4.5 Influensområde

Influensområdet er området der tiltaket kan medføre konsekvenser. Dette strekker seg vanligvis utover grensene for planområdet som er beskrevet i kap. 1.1. Influensområdet for fagtema Kulturarv er arealet til planområdet, samt områder utenfor dette der tiltaket vil ha virkning på kulturmiljøverdier. Som regel er det den visuelle og lydmessige påvirkningen et tiltak har på kulturmiljøverdier som vurderes utenfor planområdet.

Influensområdet er ikke en fast avstand fra tiltaksområdet, men varierer etter landskapet og hvilken grad av påvirkning som kan forventes. I Lavangsdalen er det naturlig å oppfatte influensområdet som hele dalen, fra planområdets begynnelse i nord til avslutning i sør, og med avgrensing i fjellene i øst og vest.

I konsekvensutredningen er det tatt med ett delområde som ligger et stykke utenfor planområdet, men som på grunn av geografiske eller andre forhold kan tenkes å bli påvirket av tiltaket.

4.6 Delområder

Planområdet er delt inn i helhetlige delområder, eller «kulturmiljø», det vil si områder som har tilnærmet lik funksjon, karakter og/eller verdi. Til grunn for inndelingen i konkrete delområder ligger vurderinger av områdets kulturhistorie, forekomster og typer av

kulturminner, de enkelte kulturminnenes tidsdybde, siktlinjer, i tillegg til forhold knyttet til det kulturhistoriske landskapet som kulturminnene er en del av.

5 Trinn 1: Verdi, påvirkning og konsekvens for delområder

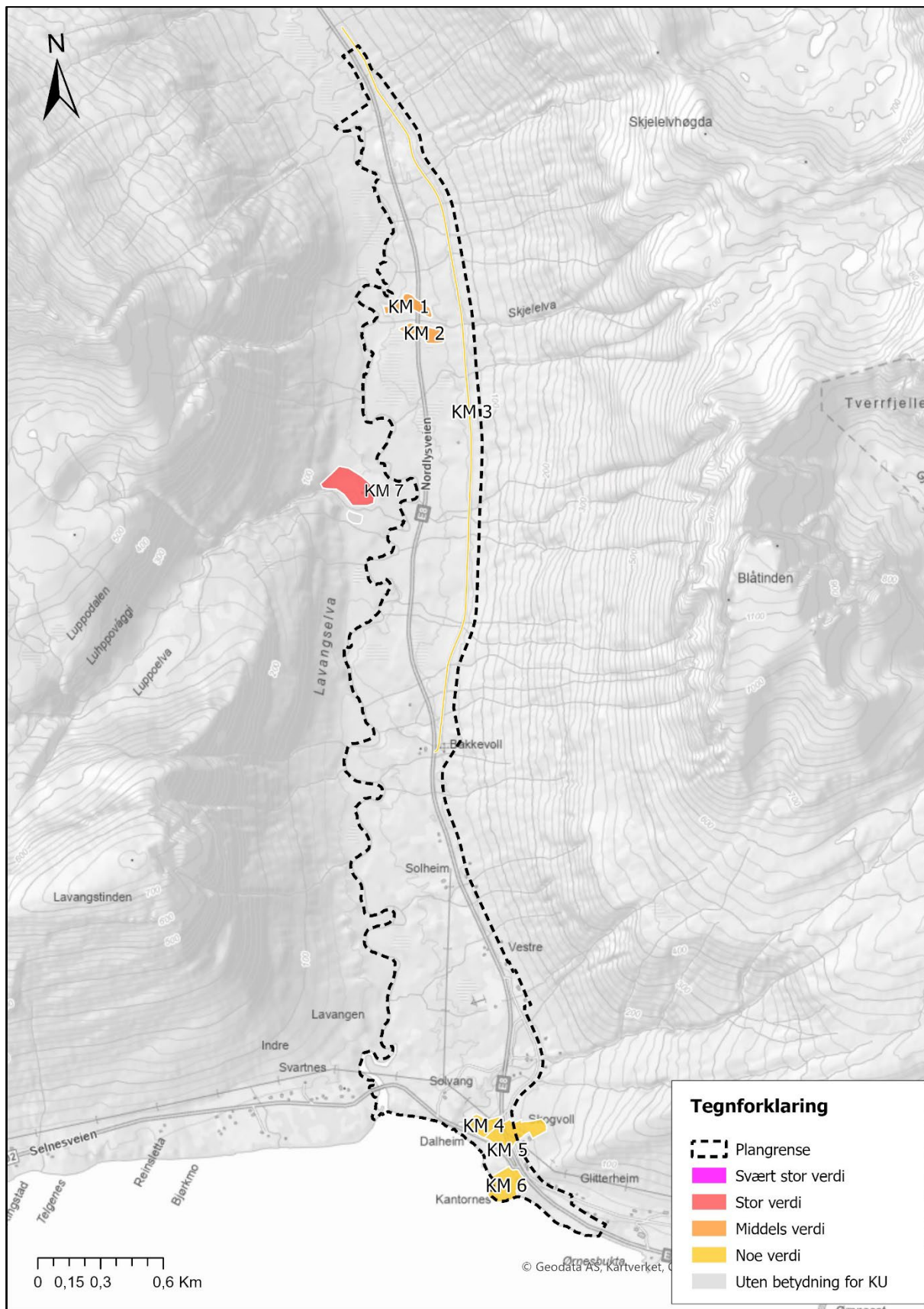
Trinn 1 av analysen omhandler temaets delområder med beskrivelse av verdien samt vurdering av påvirkning og konsekvens i de ulike utbyggingsalternativene. Se metodebeskrivelse i kap. 2.2.1.

Innenfor utredningsområdet (planområdet + influensområdet) har det blitt skilt ut 7 delområder (kulturmiljø), basert på registreringskategoriene i V712, se Tabell 6.

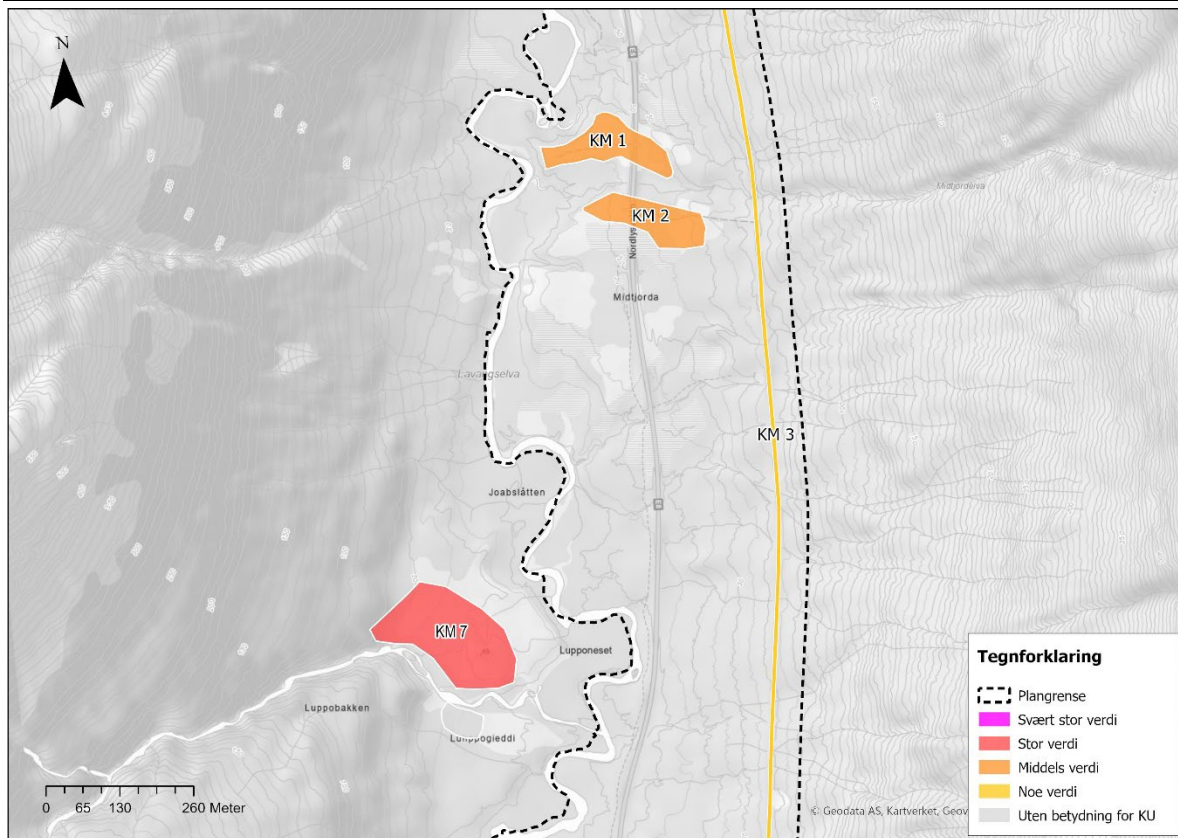
Tabell 6. Samletabell over delområdene og deres verdi.

Verdivurdering av delområdene (kulturmiljø)		
Delområde	Verdi	Verdivurdering
KM 1 – Lavangsdalen 1	Middels	Delområdet består av et automatisk fredet reingjerde, som vitner om samisk reindrift i Lavangsdalen. Kulturminnet har både lokal og regional verdi.
KM 2 – Lavangsdalen 2	Middels	Delområdet består av et automatisk fredet reingjerde, som vitner om samisk reindrift i Lavangsdalen. Kulturminnet har både lokal og regional verdi.
KM 3 – Gammelveien	Noe	Gammelveien var den første veien som ble bygd for motorisert ferdsel gjennom Lavangsdalen. Kulturminnet har lokal betydning.
KM 4 – Dalheim	Noe	Delområdet på Dalheim er et gårdsmiljø, som er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Kantornes.
KM 5 – Skogvoll	Noe	Delområdet på Skogvoll er et gårdsmiljø, som er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Kantornes.
KM 6 – Kantornes	Noe	Delområdet på Kantornes er et gårdsmiljø, som er definert ut fra forekomsten av eldre gårdsbygninger og deler av innmarken rundt. Både bygningene og kulturlandskapet er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Ytre Laksvatn / Kantornes.
KM 7 – Luhppogieddi	Stor	Delområdet består av to automatisk fredete lokaliteter, av registreringskategori «kulturminner i utmark». Begge lokalitetene inneholder samiske kulturminner av forskjellige kategorier. Kulturminnene her er karakteristiske for en etnisk gruppe, og har stor regional betydning.

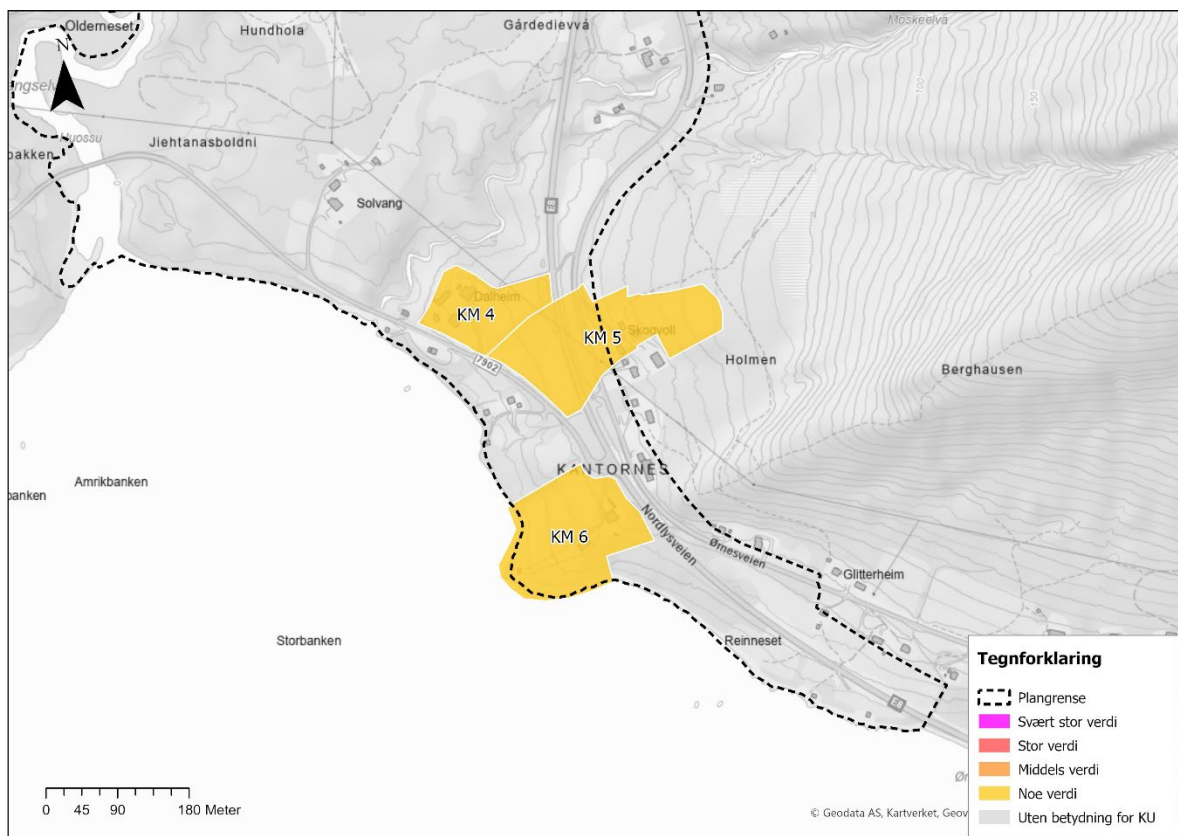
5.1 Verdikart

Figur 18. Verdikart for fagtema Kulturarv.

Figur 19. Utsnitt av verdikartet for fagtema Kulturarv som viser delområdene nord i planområdet.

Figur 20. Utsnitt av verdikartet for fagtema Kulturarv som viser delområdene sør i planområdet.

5.2 Delområde KM 1 – Lavangsdalen 1

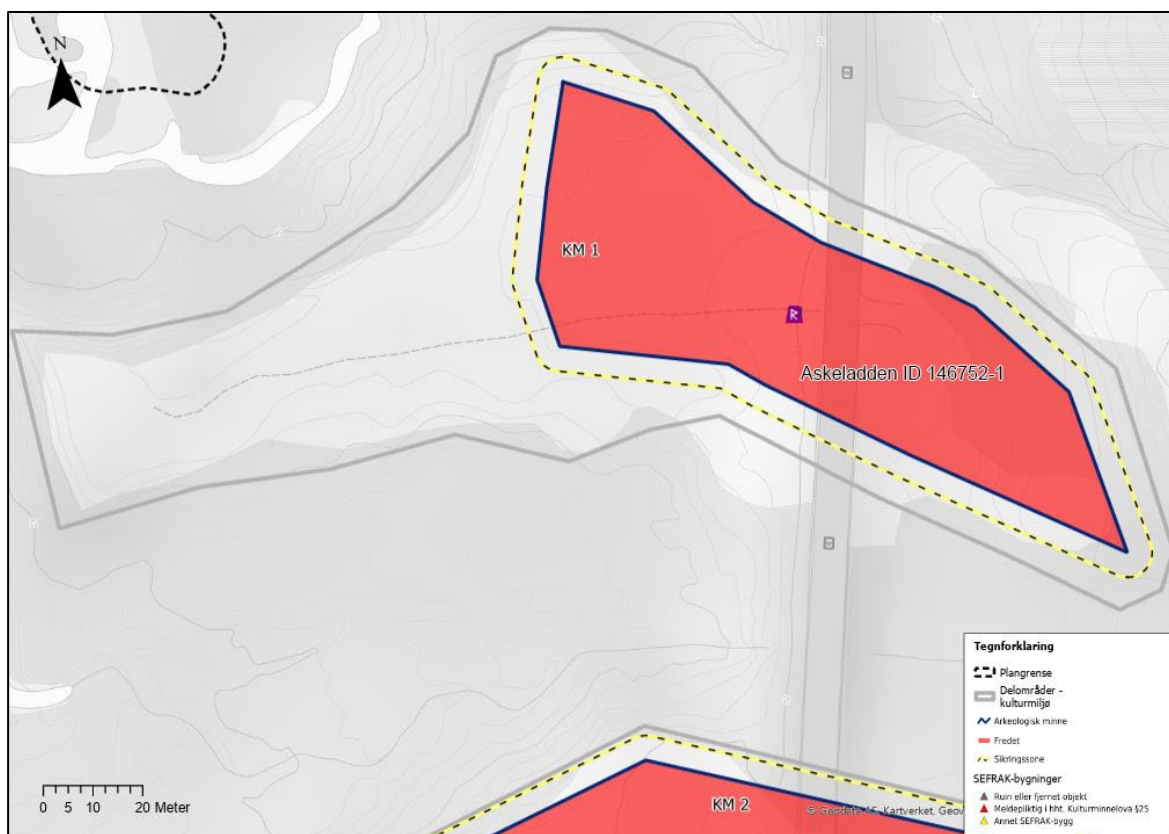
Registreringskategori: Kulturminner i utmark
Ytre Laksvatn, gnr./bnr. 9/1, 9/154

Beskrivelse

Delområdet består av en eng etter reingjerde (samisk: gieddi) (Askeladden ID 146752-1), i tillegg til forekomster av groper og annet vest for reingjerdet. Da dette er et samisk kulturminne som er eldre enn 1917, er det automatisk fredet, jfr. kulturminneloven § 4, 2. avsnitt.

Et reingjerde er, som navnet tilsier, et gjerde som brukes til å holde reinsdyr innenfor et begrenset område under arbeid. Reingjerdet brukes for eksempel til å skille ut, merke, slakte eller føre rein. I reingjerdet trækker og gjødsler reinen jorden slik at den etter en stund vil få en rik vegetasjon som tydelig skiller den fra den omkringliggende vegetasjonen. Som eldre kulturmiljø er det slik man legger merke til reingjerdet, det vil si som et tydelig avvikende område med rik vegetasjon. Ved eldre reingjerder der gjerdet besto av stein eller trær og ris, kan det også være rester etter innhegningene.

Lavangsdalen er et sentralt sommerbosettings- og flytteområde for reindriften. Det er muntlige og skriftlige opplysninger og synlige spor etter gjerdeplasser både ved Luhppu, Smalak, Andersdalskjeften og Melladalen.

Figur 21. Registreringskart for delområde KM 1 – Lavangsdalen 1.

Figur 22. Dronefoto av den vestlige delen av delområde KM 1 - Lavangsdalen 1 (Askeladden ID 146752-1), sett mot nordøst (Foto: Henrik Lissmann, Statens vegvesen).

Reingjerdet ligger på en øst-vest-orientert lyngmo på begge sider av E8, og strekker seg fra østsiden av E8 og vestover ned mot Lavangsdalselva. Fra lokaliteten er det utsikt mot Andersdalstind (samisk: Lávatgáisi) i vest.

Lokaliteten måler ca. 150 meter nordvest-sørøst og ca. 50 meter nord-sør. Den er forstyrret av E8, som går på tvers gjennom den østlige delen av kulturminnet. I tillegg går en skogsbilveg fra E8 gjennom lokaliteten i vestlig retning. Også en eldre traktorvei, som går noenlunde parallelt med E8, krysser over kulturminnet. Den automatisk fredete lokaliteten er best bevart på vestsiden av E8, der den vises som et tydelig vegetasjonsskifte (Figur 22).

Helt i vest på moen som kulturminnet ligger på, fins det grunne sjakter og voller, groper, små hauger, og liknende. Noe av dette har blitt antatt å være spor etter militær aktivitet, men det mangler dokumentasjon på dette (Sametinget 2011:6). Sporene etter menneskelig aktivitet i dette området er av usikker alder og funksjon, og har uavklart vernestatus.

Verdivurdering

Reingjerdet vitner om den samiske reindriften i Lavangsdalen, som har røtter langt tilbake i tid. Lokaliteten er forstyrret av både E8 som skjærer igjennom kulturminnet, og av to traktor- eller skogsbilveier som krysser over lokaliteten. Like vest for reingjerdet er det et

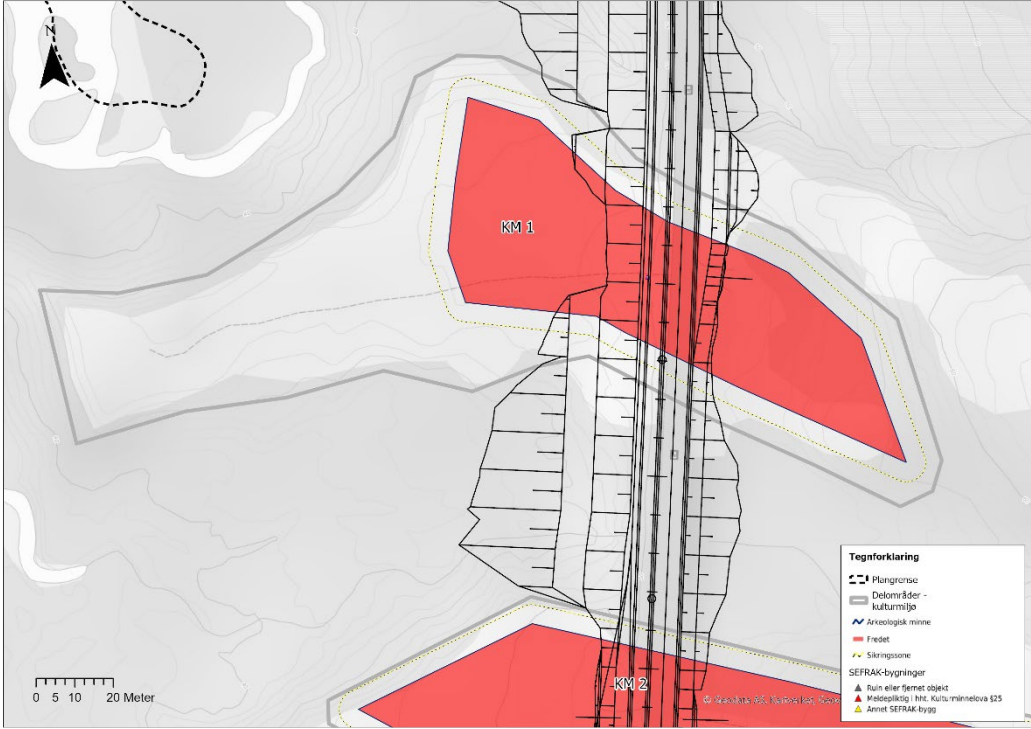
område med groper, sjakter, med mer, noe som har blitt tolket som spor etter militær aktivitet.

Det automatisk fredete kulturminnet har både lokal og regional verdi, og delområdet har på bakgrunn av dette blitt vurdert å ha **middels verdi**. Verdien til delområdet kunne vært høyere hadde det ikke vært for E8 som skjærer igjennom dette, i tillegg til andre forstyrrelser av lokaliteten, i form av forskjellige spor etter nyere tids aktivitet inne på og ved siden av denne.

Figur 23. Lokalitet Askeladden ID 146752-1 vest for E8, sett mot øst. Hjulspor som krysser over lokaliteten kan sees midt i bildet (Foto: Atle Jenssen, Statens vegvesen).

Tabell 7. Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM 1 – Lavangsdalen 1.

Verdivurdering: Delområde KM 1 – Lavangsdalen 1							
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi			
▲							
<p>Kort beskrivelse med begrunnelse for verdigivning:</p> <p>Det automatisk fredete reingjerdet vitner om den samiske reindriften i Lavangsdalen, som har røtter langt tilbake i tid. Lokaliteten er forstyrret av både E8 som skjærer igjennom kulturminnet, og av to traktorveier som krysser over lokaliteten. Like vest for lokaliteten er det et område med groper, sjakter, med mer, noe som er tolket som spor etter militær aktivitet. Kulturminnet har både lokal og regional verdi.</p> <p>Middels verdi</p>							
Tiltakets påvirkning							
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet		
1	 <p>Begrunnelse for vurdering av påvirkning:</p> <p>Tiltaket medfører en oppgradering av eksisterende E8 til en H1-standard, i tillegg til fyllinger inn over deler av kulturminnet. Det automatisk fredete kulturminnet er allerede negativt påvirket av E8 som skjærer gjennom lokaliteten fra nord til sør, men tiltaket vil medføre ytterligere oppsplitting av og skade på kulturminnet. Samlet sett er det vurdert at tiltaket vil medføre forringelse av delområde KM 1 – Lavangsdalen 1.</p>						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
1	▲						
1	Konsekvensen av tiltaket på delområde KM 1 – Lavangsdalen 1 er betydelig miljøska de (2 minus).						

5.3 Delområde KM 2 – Lavangsdalen 2

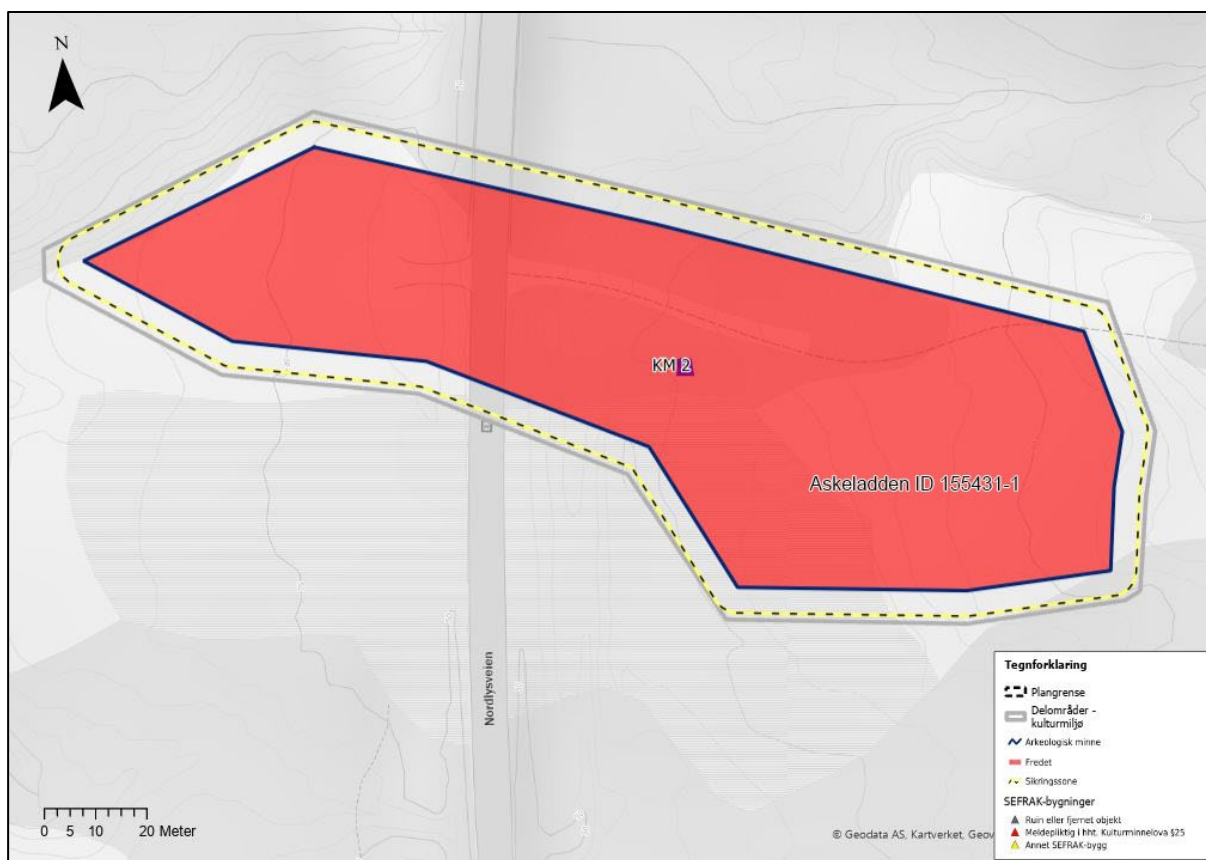
Registreringskategori: Kulturminner i utmark
Ytre Laksvatn, gnr./bnr. 9/3, 9/154

Beskrivelse

Delområdet består av en reingjerdeplass (samisk: gieddi) (Askeladden ID 155431-1). Dette er et samisk kulturminne som er eldre enn 1917, og som dermed er automatisk fredet, jfr. kulturminneloven § 4, 2. avsnitt.

Lavangsdalen er et sentralt sommerbosettings- og flytteområde for reindriften. Det er muntlige og skriftlige opplysninger og synlige spor etter gjerdeplasser både ved Luhppu, Smalak, Andersdalskjeften og Melladalen.

Lokaliteten vises som et vegetasjonsskifte fra lyngmark til gresslette, og har en utstrekning på ca. 200 meter øst-vest og ca. 50 meter nord-sør. Kulturminnet strekker seg på begge sider av E8, og krysses av den samme traktorvegen i nord-sørlig retning som reingjerdet i nord (Askeladden ID 146752). Utover det er det godt bevart og vises tydelig på vestsiden av E8. Øst for E8 går det en veg opp en bakke, til en flate der den gamle bruken av området også har satt sitt synlige preg på vegetasjonen. Ved befaring i juni 2023 ble det observert at lokaliteten nylig hadde blitt tilplantet med gran.

Figur 24. Registreringskart for delområde KM 2 – Lavangsdalen 2.

Figur 25. Dronefoto av delområde KM 2 - Lavangsdalen 2 (Askeladden ID 155431-1), sett mot sørøst (Foto: Henrik Lissmann, Statens vegvesen).

Figur 26. Lokalitet Askeladden ID 155431-1, sett mot sørvest (Foto: Atle Jenssen, Statens vegvesen).

Verdivurdering

Det automatisk fredete reingjerdet vitner om den samiske reindriften i Lavangsdalen, som har røtter langt tilbake i tid. Lokaliteten er forstyrret av både E8 som skjærer igjennom kulturminnet, og av en traktorvei. Lokalitetsflaten har dessuten blitt tilplantet med gran, noe som på sikt vil medføre ødeleggelse av kulturminnet.

Kulturminnet har både lokal og regional verdi, og har blitt vurdert å ha **middels verdi** til tross for E8 som skjærer gjennom deler av lokaliteten, sammen med spor etter nyere tids aktivitet inne på lokaliteten.

Tabell 8. Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM 2 – Lavangsdalen 2.

Verdivurdering: Delområde KM 2 – Lavangsdalen 2					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲					
Kort beskrivelse med begrunnelse for verdigivning:					
Det automatisk fredete reingjerdet vitner om den samiske reindriften i Lavangsdalen, som har røtter langt tilbake i tid. Lokaliteten er forstyrret av både E8 som skjærer igjennom kulturminnet, og av en traktorvei. Lokalitetsflaten har dessuten blitt tilplantet med gran, noe som på sikt vil medføre ødeleggelse av kulturminnet. Kulturminnet har både lokal og regional verdi.					
Middels verdi					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
1	▲				

	<p>Begrunnelse for vurdering av påvirkning:</p> <p>Tiltaket vil innebære en utvidelse av eksisterende E8 gjennom delområde KM 2, og vil medføre økt ødeleggelse av det automatisk fredete reingjerdet som ligger her. Kulturminnet er allerede skadet av E8 og en traktorvei, og planlagt tiltak vil medføre ytterligere oppsplitting av og skade på kulturminnet. Samlet sett vil tiltaket medføre forringelse av delområde KM 2 – Lavangsdalen 2.</p>						
<p>Tiltakets konsekvens</p>							
<p>Utbyggings- alternativ</p>	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
<p>1</p>	<p>▲</p> <p>Konsekvensen av tiltaket på delområde KM 2 – Lavangsdalen 2 er betydelig miljøskade (2 minus).</p>						

5.4 Delområde KM 3 – Gammelveien

Registreringskategori: Teknisk–industrielt
kulturmiljø (infrastruktur)

Ytre Laksvatn, gnr. 9 (flere bruk)

Beskrivelse

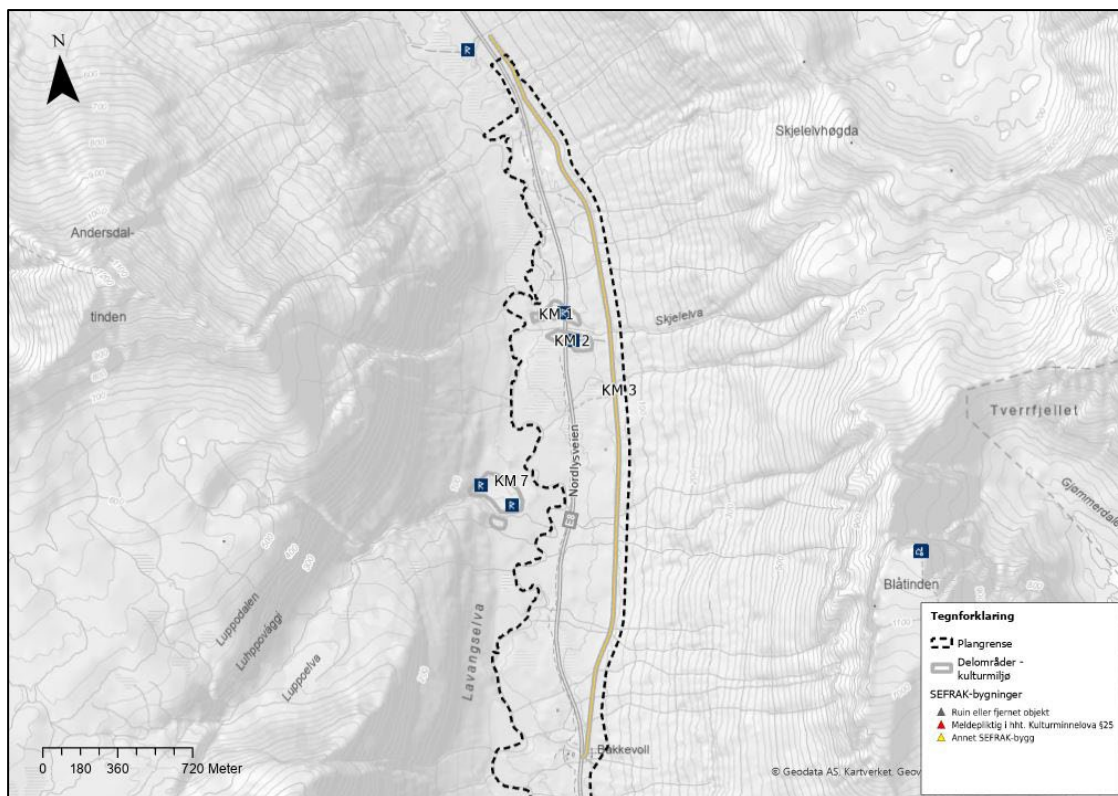
Delområdet består av den delen av den første bilveien gjennom Lavangsdalen som ligger innenfor planområdet, fra Storskreda til Bakkevoll.

Den 5. juli 1936 ble den da kalte «Balsfjordveien» fra Storsteinnes (Tromsdalen) via Ramfjorden og Lavangsdalen til Nordkjosbotn åpnet, noe som medførte at Tromsø endelig hadde fått veiforbindelse til omverdenen.

Veien ligger øst for dagens E8, og høyere oppe i dalsiden, og var derfor mer rasutsatt enn det dagens vei er. Gammelveien gikk ut av bruk i 1986 da nye E8 gjennom Lavangsdalen stod ferdig.

Figur 27. Parti fra gammelveien gjennom Lavangsdalen, mot sør (Foto: Atle Jenssen, Statens vegvesen).

Figur 28. Registreringskart som viser delområde KM 3 – Gammelveien.

Verdivurdering

Gammelveien var den første veien som ble bygd for motorisert ferdsel gjennom Lavangsdalen. Den var i en periode E78, og ble naturlig nok både oppgradert og vedlikeholdt i årene frem til den gikk ut av bruk i 1986, og bærer ikke lenger preg av å være en vei fra 1930-tallet. Veien har likevel kulturhistorisk verdi nettopp for å være den eldste bilveien gjennom dalen, og er fremdeles et synlig spor på den eldste perioden av motorisert ferdsel her.

Gammelveien har lokal bruksverdi, blant annet i forbindelse med elgjakta. Også som et kulturminne har den lokal betydning, og har på bakgrunn av dette blitt vurdert å ha **noe verdi** etter kriteriene i Håndbok V712.

Tabell 9. Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM 3 – Gammelveien.

Verdivurdering: Delområde KM 3 - Gammelveien						
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi		
▲						
<p>Kort beskrivelse med begrunnelse for verdigivning:</p> <p>Gammelveien var den første veien som ble bygd for motorisert ferdsel gjennom Lavangsdalen. Den har naturlig nok vært både oppgradert og vedlikeholdt i årene frem til den gikk ut av bruk i 1986, og bærer ikke lenger preg av å være en vei fra 1930-tallet. Veien har likevel kulturhistorisk verdi nettopp ved å være den eldste bilveien gjennom dalen, og er fremdeles et synlig spor på den eldste perioden av motorisert ferdsel her. Kulturminnet har lokal betydning.</p> <p>Noe verdi</p>						
Tiltakets påvirkning						
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet	
1	▲					
	<p>Begrunnelse for vurdering av påvirkning:</p> <p>Det er planlagt skredvoll på Bakkevoll, mellom E8 og Gammelveien på strekningen. Illustrasjonen viser at den sørlige enden av skredvullen (blå) vil komme i konflikt med Gammelveien, slik at veien må legges om i dette området. Også påkoblingen til E8 vil endres, med nytt kryssområde noe lenger mot sør (svart). Skredvoll og nytt vegkryss vil medføre noe arealbeslag av Gammelveien, og dermed noe forringelse av kulturminnet.</p>					
Tiltakets konsekvens						
Utbyggingsalternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---
1	▲					
	<p>Konsekvensen av tiltaket på delområde KM 3 – Gammelveien er uten betydning (0).</p>					

5.5 Delområde KM 4 – Dalheim

Registreringskategori: Gårdsmiljø
Ytre Laksvatn, gnr./bnr. 9/11, Dalheim

Beskrivelse

Delområdet består av tunet på Dalheim, gnr. 9/11, med deler av innmarken rundt.

Tunet består av flere bygninger, der to av disse er markert som registrert i SEFRAK. Den ene er et *uthus*, som skal være bygd i 1870 (SEFRAK id. nr. 1933-0003-003). Bygningen skal ha blitt brukt som bolighus frem til år 1900, og som fjøs frem til 1930. Tidligere stod bygningen på Kvitnes, men ble flyttet til Ytre Laksvatn i 1930. Denne bygningen er i dag revet, og erstattet av en større driftsbygning.

Den andre SEFRAK-registrerte bygningen på Dalheim, er et *våningshus* (SEFRAK id. nr. 1933-0003-004). Huset ble bygd i 1930, og var bosatt frem til 1980. I dag står det tomt, og er i dårlig forfatning.

Figur 29. Registreringskart for delområde KM 4 – Dalheim.

Figur 30. Fra delområde KM 4 – Dalheim, mot vest-sørvest (Foto: Atle Jenssen, Statens vegvesen).

Figur 31. SEFRAK-registrert våningshus på Dalheim (Foto: Atle Jenssen, Statens vegvesen).

Verdivurdering

Delområdet på Dalheim er et gårdsmiljø, som er definert ut fra forekomsten av to SEFRAK-registrerte bygninger og innmarken rundt. I dag eksisterer kun en av disse bygningene, og den er i tillegg i dårlig forfatning. Kulturminnet og kulturlandskapet på Dalheim er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Kantornes. Delområdet har blitt vurdert å ha **noe verdi**, men som er noe redusert på grunn av tilstanden til den SEFRAK-registrerte bygningen.

Tabell 10. Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM4 - Dalheim.

Verdivurdering: Delområde KM 4 - Dalheim					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲					
Kort beskrivelse med begrunnelse for verdigivning:					
<p>Delområdet på Dalheim er et gårdsmiljø, som er definert ut fra forekomsten av to SEFRAK-registrerte bygninger og den tilhørende innmarken. I dag er det kun en av disse bygningene som fremdeles står, og den er i tillegg i dårlig forfatning. Kulturminnet og kulturlandskapet på Dalheim er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Kantornes.</p>					
Noe verdi					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
1	▲				

	<p>Begrunnelse for vurdering av påvirkning:</p> <p>Tiltaket vil medføre en utvidelse av E8 forbi delområde KM 4, og et visst arealtap. Delområdet er allerede forstyrret av E8, og det er kun en liten del av ytterkanten av KM 4 som vil komme til å bli berørt av tiltaket. På bakgrunn av dette er det vurdert at tiltaket vil medføre en ubetydelig endring for KM 4 - Dalheim.</p>						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggings- alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
1	<p style="text-align: center;">▲</p> <p>Konsekvensen av tiltaket på delområde KM 4 – Dalheim er uten betydning (0).</p>						

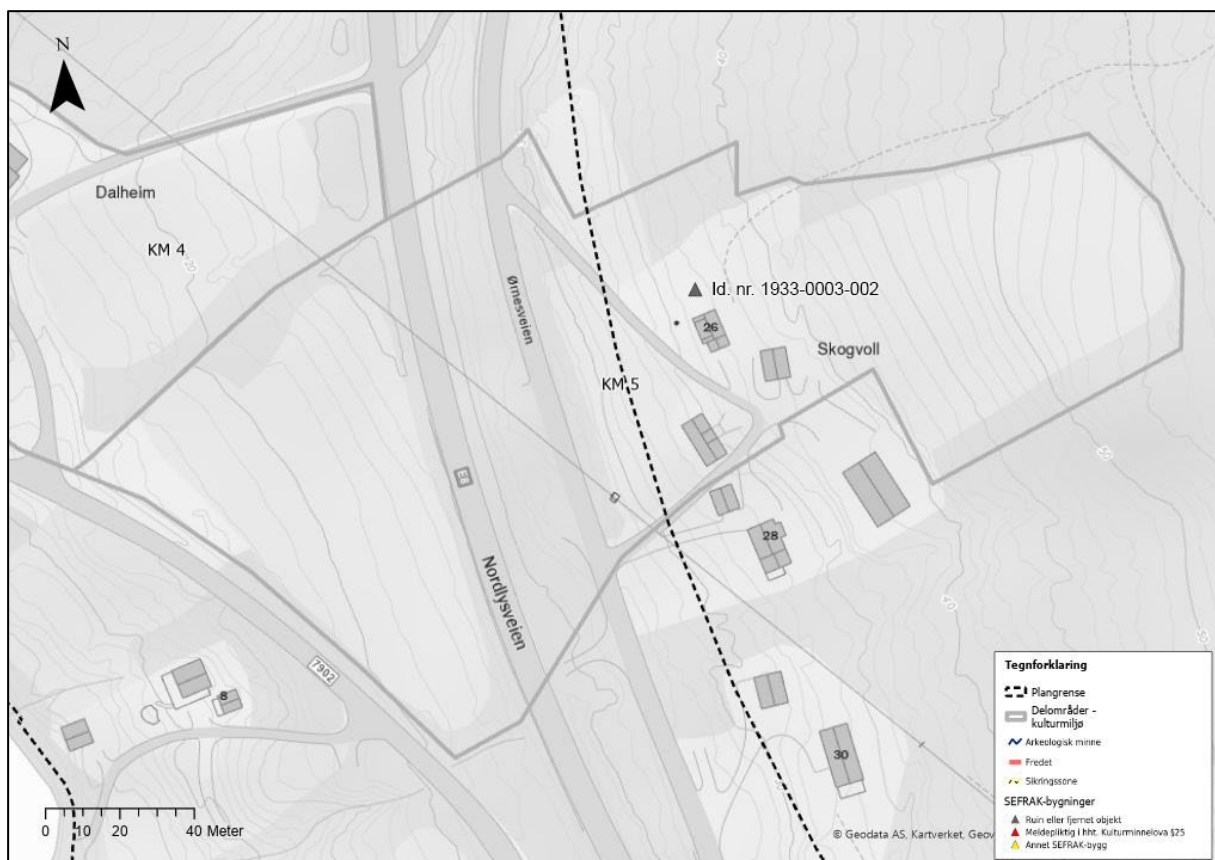
5.6 Delområde KM 5 – Skogvoll

Registreringskategori: Gårdsmiljø
Ytre Laksvatn, gnr./bnr. 9/18, Skogvoll

Beskrivelse

Delområdet består av tunet på Skogvoll, gnr. 9/18, med deler av innmarken rundt.

Her er våningshus, løe og uthus. Bygningene er alle trolig fra første halvdel av 1900-tallet. Løa er nok den eldste av bygningene, og kan være fra en tidlig del av 1900-tallet. Ingen av de stående bygningene er SEFRAK-registrert, men det skal tidligere ha stått et SEFRAK-registrert «sommerhus» i tunet (SEFRAK id. nr. 1933-0003-002). Sommerhuset ble bygd i 1937, og fungerte som bolighus under krigen. Bygningen ble revet på begynnelsen av 2000-tallet, og det er i dag ingen synlige spor av den.

Figur 32. Registreringskart for delområde KM 5 – Skogvoll.

Figur 33. Dronefoto av delområde KM 5 – Skogvoll, mot nordøst (Foto: Henrik Lissmann, Statens vegvesen).

Figur 34. Tunet på gnr. 9/18, Skogvoll, mot nordøst (Foto: Atle Jenssen, Statens vegvesen).

Verdivurdering

Delområdet på Skogvoll er et gårdsmiljø, som er definert ut fra forekomsten av eldre gårdsbygninger og deler av innmarken rundt. Her er registrert en bygning i SEFRAK-registeret, men den har blitt revet. Både bygningene og kulturlandskapet på Skogvoll er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Kantornes. Delområdet har blitt vurdert å ha **noe verdi**.

Tabell 11. Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM5 - Skogvoll.

Verdivurdering: Delområde KM 5 - Skogvoll					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲					
Kort beskrivelse med begrunnelse for verdigivning:					
Delområdet på Skogvoll er et gårdsmiljø, som er definert ut fra forekomsten av eldre gårdsbygninger og deler av innmarken rundt. Her er registrert en bygning i SEFRAK-registeret, men denne har blitt revet. Både bygningene og kulturlandskapet på Skogvoll er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Kantornes.					
Noe verdi					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
1	▲				
Begrunnelse for vurdering av påvirkning:					
Dagens E8 skjærer gjennom den sørvestlige delen av delområde KM 5, og utgjør et forstyrrende element i kulturmiljøet. Planlagt reguleringsplan vil legge opp til ytterligere tiltak på E8, og en økt forstyrrelse av KM 5 – Skogvoll. Tiltaket vil legge beslag på deler av kulturlandskapet, og bidra til en viss grad av økt fragmentering					

	av delområdet. Tiltaket vil berøre en mindre viktig del av kulturmiljøet. Samlet sett er det vurdert at tiltaket vil medføre noe forringelse av delområde KM 5 – Skogvoll.						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggings- alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
1	▲						
	Konsekvensen av tiltaket på delområde KM 5 – Skogvoll er uten betydning (0).						

5.7 Delområde KM 6 – Kantornes

Registreringskategori: Gårdsmiljø
Ytre Laksvatn, gnr./bnr. 9/4, Kantornes

Beskrivelse

Delområdet består av tunet på Ytre Laksvatn, gnr. 9/4, på Kantornes, sammen med deler av innmarken rundt. Her er SEFRAK-registrert våningshus og driftsbygning, i tillegg til naust og flere uthus (som ikke er SEFRAK-registrert).

Våningshuset skal være bygd på 1800-tallet, og er den eldste av de SEFRAK-registrerte bygningene i planområdet (SEFRAK id. nr. 1933-0003-011). I kartet er den markert som eldre enn 1850, men det står ikke noe om dette i registreringsskjemaet for bygningen.¹⁷ Våningshuset ble ombygd i 1933, og «flyttet og forkortet» i 1965.

Driftsbygningen skal være fra ca. 1912, og ble ombygd og flyttet i 1952 (SEFRAK id. nr. 1933-0003-012). Bygningen skal ha blitt restaurert i 1987.

Figur 35. Registreringskart for delområde KM 6 – Kantornes.

¹⁷ I Troms fylkeskommunes uttale til planoppstart, datert 12.01.24, opplyses det om at denne bygningen er feilregistrert, men det oppgis ikke noe nærmere om hva som skal være riktig datering (Troms fylkeskommune 2024).

Figur 36. Dronefoto av delområde KM 6 – Kantornes, mot sør (Foto: Henrik Lissmann, Statens vegvesen).

Figur 37. Fra tunet på gnr. 9/4, mot sørvest (Foto: Atle Jenssen, Statens vegvesen).

Verdivurdering

Delområdet på Kantornes er et gårdsmiljø, som er definert ut fra forekomsten av eldre gårdsbygninger sammen med deler av den tilhørende innmarken. Her er to SEFRAK-registrerte bygninger, som begge er i god stand. Våningshuset er den eldste av de SEFRAK-registrerte bygningene innenfor planområdet, men har blitt ombygd og påbygd flere ganger, og har i liten grad bevart sitt opprinnelige utseende. Både bygningene og kulturlandskapet innenfor delområde KM 6 er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Kantornes. Delområdet har blitt vurdert å ha **noe verdi**.

Tabell 12. Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM 6 – Kantornes.

Verdivurdering: Delområde KM 6 - Kantornes					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲					
Kort beskrivelse med begrunnelse for verdigivning:					
<p>Delområdet på Kantornes er et gårdsmiljø, som er definert ut fra forekomsten av eldre gårdsbygninger og deler av innmarken rundt. Her er to SEFRAK-registrerte bygninger, som begge er i god stand. Våningshuset er den eldste av de SEFRAK-registrerte bygningene innenfor planområdet, men har blitt ombygd og påbygd flere ganger, og har derfor i liten grad bevart sitt opprinnelige utseende. Både bygningene og kulturlandskapet innenfor delområde KM 6 er vanlig forekommende, men har lokal verdi som historiefortellende element om gårdshistorien på Ytre Laksvatn / Kantornes.</p>					
Noe verdi					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
1	▲				

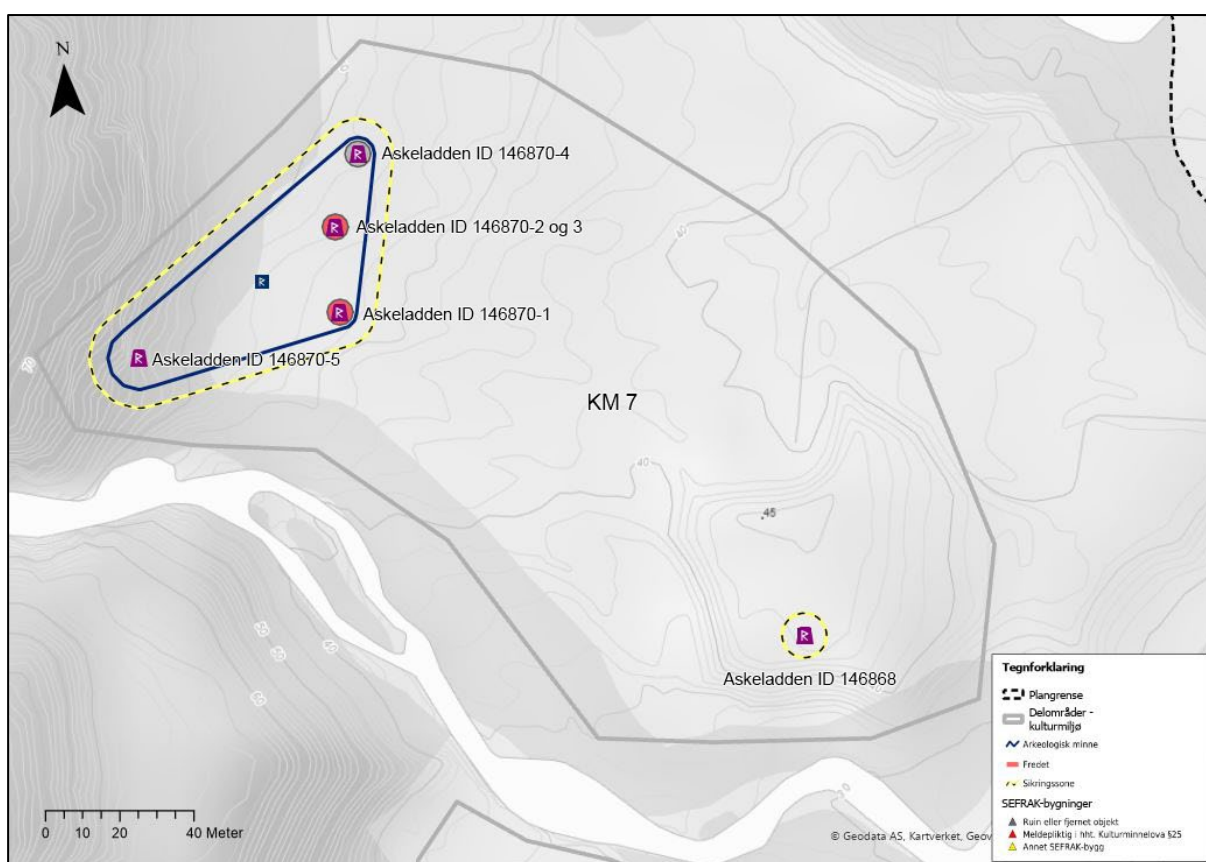
	<p>Begrunnelse for vurdering av påvirkning: Delområdet ligger sørvest for E8, og sør for avkjørsel til Selnes (fv. 294), og er allerede delvis forstyrret av eksisterende vei og veikryss. Planlagt tiltak vil medføre utvidelse av E8, og også en utvidelse av kryssområdet her, men vil berøre en mindre viktig del av kulturmiljøet. Det er på bakgrunn av kriteriene i V712 vurdert at tiltaket vil medføre at KM 6 – Kantornes vil bli noe forringet.</p>						
Tiltakets konsekvens							
Utbyggings- alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
1	▲						
	Konsekvensen av tiltaket på delområde KM 6 – Kantornes er uten betydning (0) .						

5.8 Delområde KM 7 – Luhppogieddi

Registreringskategori: Kulturminner i utmark
Indre Svartnes, gnr./bnr. 8/3

Beskrivelse

Delområdet ligger i utmark på vestsiden av Lavangsdalselva, og vest og ovenfor Luopponeset. Det består av to lokaliteter, og seks enkeltminner (Askeladden ID 146868 og 146870-1 til 5). Begge lokalitetene er samiske kulturminner som er eldre enn 1917, og som derfor er automatisk fredet, jfr. kulturminneloven § 4, 2. avsnitt.

Figur 38. Registreringskart for delområde KM 7 – Luhppogieddi.

Lokalitet ID 146868 er restene etter et *ildsted* (samisk: àrran). Ildstedet er ca. 0,9 meter i diameter, og ligger i lyngmark på en liten lyngmo, ca. 3–4 meter fra mokanten. Det er svært god utsikt i alle retninger fra lokaliteten. Ildstedet består av 5–6 synlige steiner og 5–6 overgrodde steiner, med en antatt åpning i sørvest. Ildstedet har to flate steiner inntil steinene som ligger i omkrets. Kantsteinene ser ut til å støttes opp av skrånne, relativt flate steiner. Lokaliteten er tolket som de mulige sporene etter en vårboplass.

Lokalitet ID 146870 er et større aktivitetsområde, som består av fem enkeltminner. Lokaliteten ligger ca. 150 meter nordvest for lokalitet ID 146868, og har et areal på ca. 2300

m2. Området kulturminnene ligger på er delvis åpen slette med gress og blåbær- og hundebærlyng. Rundt sletten vokser det bjørk, rogn og vier. Lengst øst innenfor lokalitetsflaten ligger en *gammetuft* og et *ildsted* (ID 146870-1). Gammetuften er ca. 5 meter i diameter, mens ildstedet måler 1,2 x 1,0 meter. Ildstedet består av 15 synlige steiner. Omkring 23 meter nord for gammetuften ligger en stor *flat stein* (ID 146870-2).¹⁸ Steinen måler ca. 2,0 x 2,4 x 0,7 meter. I det samme området som den flate steinen, er det også en *gammetuft* (ID 146870-3). Tufta, som går under navnet «Lasses gamme», ligger 5 meter øst for den flate steinen. Den er orientert øst-vest, med en diameter på ca. 4 meter. Inngangen til gammen har trolig lagt i sør. Omkring 20 meter mot nord-nordøst er restene etter en tidligere restaurert *gamme* (ID 146870-4). Gammen har rast sammen, men inngangspartiet var fortsatt stående da kulturminnet ble registrert i 2011. Helt sørvest innenfor lokalitetsflaten ligger et *aktivitetsområde* (ID 146870-5). Det er ikke oppgitt nærmere opplysninger om dette kulturminnet, annet enn at det ikke er fredet.

Figur 39. Dronefoto av delområde KM 7 - Luhppogieddi, mot sør-sørvest (Foto: Henrik Lissmann, Statens vegvesen).

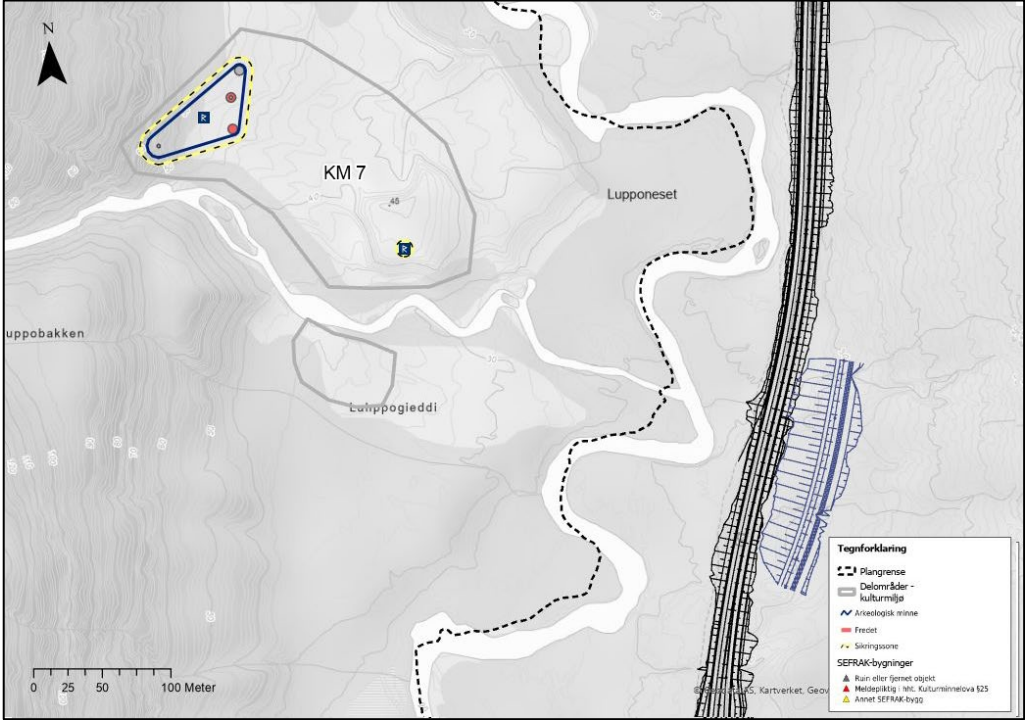
Verdivurdering

Delområde KM 7 - Luhppogieddi består av to automatisk fredete lokaliteter, av registreringskategori «kulturminner i utmark». Begge lokalitetene inneholder samiske kulturminner av forskjellige kategorier; her er blant annet flere gammetufter og ildsteder som vitner om lang tids bruk av området. Også stedsnavnet «Luhppogieddi» (gieddi = reingjerde) peker på at området har hatt samisk aktivitet. Delområdet ligger på vestsiden av Lavangdalselva, og er ikke forstyrret av nyere tids aktivitet i området. Den eneste

¹⁸ Ut fra ortofoto kan det se ut som om steinen er kartfestet feil i Askeladden, og at den ligger 10 meter lenger mot vest.

forstyrrelsen av kommer fra E8 på østsiden av Lavangsdalselva, og er av visuell og støymessig art. Kulturminnene her er karakteristiske for en etnisk gruppe, og har stor regional betydning. Delområdet er vurdert å ha **stor verdi**.¹⁹

Tabell 13. Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens for delområde KM 7 – Luhppogieddi.

Verdivurdering: Delområde KM 7 – Luhppogieddi					
Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	
▲					
<p>Kort beskrivelse med begrunnelse for verdigivning: Delområde KM 7 – Luhppogieddi består av to automatisk fredete lokaliteter, av registreringskategori «kulturminner i utmark». Begge lokalitetene inneholder samiske kulturminner av forskjellige kategorier; her er blant annet flere gammetufter og ildsteder som vitner om lang tids bruk av området. Delområdet ligger på vestsiden av Lavangdalselva, og er ikke forstyrret av nyere tids aktivitet i området. Kulturminnene her er karakteristiske for en etnisk gruppe, og har stor regional betydning. Delområdet er vurdert å ha stor verdi.</p> <p>Stor verdi</p>					
Tiltakets påvirkning					
Utbyggingsalternativ	Forbedret	Ubetydelig endring	Noe forringet	Forringet	Sterkt forringet
1	▲				
 <p>Begrunnelse for vurdering av påvirkning: Delområdet ligger utenfor planområdet, men innenfor influensområdet. Kulturminner og kulturmiljø vil ikke bli direkte påvirket av tiltaket, men det vil bli en viss grad av visuell påvirkning gjennom utvidelse av E8 (svart) og ny skredvoll (blått). Samlet sett er det vurdert at tiltaket vil medføre ubetydelig endring av delområde KM 7 – Luhppogieddi.</p>					

¹⁹ Delområdet har ikke blitt befart i forbindelse med arbeidet med denne konsekvensutredningen, og verdivurderingen baserer seg derfor på beskrivelsen av kulturminnene som er gitt i Askeladden.

Tiltakets konsekvens							
Utbyggings- alternativ	+++ /++++	+ /++	0	-	--	---	----
1	▲						
	Konsekvensen av tiltaket på delområde KM 7 – Luhppogjeddi er uten betydning (0).						

6 Trinn 2: Konsekvens av alternativer

Trinn 2 av analysen omhandler konsekvensvurdering av temaet for hele utbyggingsalternativer (se kap. 2.2.2). Utbyggingsalternativet som konsekvensutredes er beskrevet i kap. 3.

6.1 Sammenstilling av konsekvenser

Prosjektet starter ved Storskreda der dagens midtrekkverk mellom Sørbotn og Storskreda avsluttes. Eksisterende E8 vil bli breddeutvidet til 10 meter og det vil bli etablert midtrekkverk. I tillegg vil det også bli etablert to forbikjøringsfelt, et i nordgående kjøreretning og et i sørgående retning. Eksisterende skredvoll ved Storskreda vil bli utvidet mot sør og hele vollen vil få økt høyde. Sør for Storskreda vil det bli etablert skredkjegler oppe i lia ved gamle E78.

Breddeutvidelsen av E8 vil medføre direkte inngrep i delområdene KM 1 og 2, som består av to automatisk fredete reingjerder (Askeladden ID 146752 og 155431). Begge kulturminnene er allerede forstyrret av dagens E8, som skjærer gjennom lokalitetene fra nord til sør, men en utvidelse av vegen sammen med nye fyllinger vil medføre ytterligere inngrep i de to automatisk fredete kulturminnene. Tiltaket vil medføre forringelse av delområdene KM 1 og 2, og en betydelig miljøskade av kulturminnene her.

Videre sørover vil det bli etablert en ny skredvoll, «Luhppovollen». Rett sør for denne vil det bli en åpning på 50 meter i midtrekkverket som er tilpasset flyttleien for rein. I tillegg vil det langs Lavangselva måtte gjennomføres erosjonssikring i to av elvas svinger mot E8 for å sikre stabiliteten i området. Like sør for åpningen i midtrekkverket skal det etableres motfyllinger. Tiltakene i dette området vil medføre en viss grad av visuell påvirkning på delområde KM 7, men konsekvensen for kulturminnene her er vurdert å være uten betydning.

Ved Bakkevoll, omtrent midt mellom Storskreda og Kantornes, vil vegstandarden endres fra 10 meter bred veg med midtrekkverk til 9 meter bred veg med forsterket midtoppmerking. Dessuten vil avkjørsel til den gamle E78 (delområde KM 3 – Gammelveien), som ligger øst for eksisterende E8, måtte justeres noe. Også ny skredvoll i området vil berøre deler av gamle E78. Tiltaket vil medføre forringelse av delområde KM 3, og konsekvensen for kulturminnet er vurdert å være uten betydning.

Krysset på Kantornes mot fv. 7902 vil bli oppgradert til et kanalisert kryss, noe som innebærer etablering av venstresvingefelt mot fylkesvegen. Det vil i tillegg etableres undergang for myke trafikanter, som vil bli påkoblet den nye bussholdeplassen i nordlig retning på E8. Det vil også bli etablert holdeplass sør for kryss på E8, i tillegg til en holdeplass på fv. 7902. Eksisterende E8 vil bli utvidet til 9 meter bred veg med forsterket midtmerking. Prosjektet avsluttes like sør for krysset på Kantornes. Tiltakene i området ved Kantornes vil berøre de tre delområdene KM 4, 5 og 6. Ingen av de registrerte bygningene vil be direkte berørt, men deler av kulturlandskapet her vil bli ødelagt. Tiltaket vil føre til

foringelse av delområdene KM 4, 5 og 6, og konsekvensen er vurdert å være uten betydning.

Tabell 14 viser konsekvenser for de ulike delområdene, overført fra trinn 1 i analysen (kap. 5). Deretter er det gitt en samlet vurdering av konsekvenser for hvert utbyggingsalternativ.

Tabell 14. Sammenstilling av konsekvens for alle utbyggingsalternativer, fagtema Kulturarv.

Delområder	Alt. 0	Alt. 1
KM 1 – Lavangsdalen 1	-	--
KM 2 – Lavangsdalen 2	-	--
KM 3 – Gammelveien	-	0
KM 4 – Dalheim	-	0
KM 5 – Skogvoll	-	0
KM 6 – Kantornes	-	0
KM 7 – Luhppogieddi	-	0
Avveining		Det er negativ konsekvens for to delområder, men dette er automatisk fredete kulturminner som kommer til å bli skadet og ytterligere splittet opp av tiltaket. Konsekvensen for disse to delområdene veier tyngst for den totale konsekvensvurderingen.
Samlet vurdering		Middels negativ konsekvens
Rangering	1	2
Forklaring til rangering		Nye tiltak ved to automatisk fredete kulturminner rangeres lavere enn dagens situasjon.

6.2 Konsekvenser i anleggsperioden

For delområdene vil tiltak i anleggsfasen kunne gi negative konsekvenser ut over det permanente tiltaket. Negative konsekvenser kan være i form av visuell påvirkning, støy og støv i forbindelse med anleggsarbeid og trafikk, i tillegg til midlertidige riggområder, anleggsveier og masselagring som kan påvirke og gjøre permanent skade på kulturminner og arkeologiske lokaliteter. Som et utgangspunkt må man unngå konflikt med kulturminneverdier ved plassering av midlertidige anlegg.

6.3 Vurdering av permanente masselager

Det er ingen permanente masselagre innenfor planområdet. Overskuddsmasser vil inngå i motfyllinger og stabiliseringstiltak innad i prosjektet.

6.4 Usikkerhet

Konsekvensene av et vegtiltak strekker seg over mange år og det er knyttet mange usikkerhetsfaktorer til faktisk utvikling. Det kan være usikkerhet grunnet kunnskapsmangel om viktige forhold som inngår i analysen, eller manglende kjennskap til sammenhengene mellom tiltak og konsekvenser, metodene som er brukt og ikke minst våre forutsetninger om framtiden. Opplysninger om usikkerhet kan være beslutningsrelevante. Det er derfor svært viktig å klarlegge i hvilken grad de forutsetningene analysene bygger på er sikre eller usikre, og hvordan endringer i forutsetningene kan påvirke lønnsomheten/vurderingen av tiltakene. (Statens vegvesen 2018 (2021):40).

En konsekvensanalyse skal gi en vurdering av framtidige forhold. Det vil alltid være en viss grad av usikkerhet forbundet med slike vurderinger. Det skilles her mellom generell usikkerhet om framtiden, og usikkerhet forbundet med vurderinger av ett eller flere alternativ. Det skilles mellom usikkerhet knyttet til *tiltaket* og usikkerhet knyttet til *datagrunnlaget*.

Usikkerhet knyttet til datagrunnlaget

Det er viktig å være klar over eventuelle mangler i datagrunnlaget. Ikke alle områder er registrert eller er fullstendig kartlagt. Et område kan være kartlagt, men data fra registreringen har ikke blitt lagt inn i offentlige databaser. Det vil også kunne variere hva og hvor mye som har vært kartlagt. Det er også viktig å være klar over at data kan ha blitt vurdert eller vektet etter ulike skalaer.

Det har tidligere vært gjennomført arkeologiske registreringer i Lavangsdalen, men det vil likevel alltid være knyttet en viss usikkerhet til om man har fanget opp alle forekomster av kulturminner innenfor et gitt område.²⁰ Gjennom befaringer og kildesøk kan man redusere denne graden av usikkerhet.

6.5 Vurderinger etter særlovverk, retningslinjer etc.

6.5.1 Lov om kulturminner (kulturminneloven)

I kulturminnelovens formålsparagraf slås det fast at «Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning», jf. § 1. Videre står det at «Ingen må – uten at det er lovlig etter § 8 – sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut,

²⁰ Det vil derfor være viktig å inkludere en bestemmelse til planen om at eventuelle funn av kulturminner som gjøres i forbindelse med anleggsarbeidet skal innrapporteres til kulturminneavdelingen ved fylkeskommunen, jf. kulturminneloven § 8.2.

flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje», jf. § 3, første avsnitt.

Prosjektet starter ved Storskreda der dagens midtrekkverk mellom Sørbotn og Storskreda avsluttes. Herfra og sørover til Bakkevoll, omtrent midt på strekningen, vil eksisterende E8 bli breddeutvidet til 10 meter og det vil bli etablert midtrekkverk. Breddeutvidelse og fyllinger vil komme i direkte konflikt med de to automatisk fredete kulturminnene Askeladden ID 146752-1 og Askeladden ID 155431-1, som begge er samiske reingjerder (gjeddi). Tiltak i dette området er i strid med kulturminnelovens § 3, og vil behøve dispensasjon fra kulturminneloven, jf. § 8, fjerde avsnitt.

Ved planlegging av offentlige og større private tiltak er det også viktig å være klar over at den ansvarlige leder eller det ansvarlige forvaltningsorgan plikter å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminnelovens § 9, første avsnitt (undersøkelsesplikten). Sametinget og Troms fylkeskommune, som rette myndighet etter loven, har i sine uttaler til varselet om planoppstart ikke meldt om behov for gjennomføring av arkeologiske undersøkelser i planområdet.

6.5.2 Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)

Vannressursloven har til formål å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann, jf. §1. Ingen må iverksette vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser i vassdraget uten konsesjon fra vassdragsmyndighetene, jf. §8, jf. §18. Allmenne interesser er i første rekke knyttet til natur og miljø, men det er viktig å være klar over at de også gjelder interesser knyttet til kulturminner, landbruk og friluftsliv. Erosjonssikring av Lavangsdalselva som del av dette vegprosjektet vil ikke påvirke kulturminner i området.

7 Skadereduserende tiltak

Forskrift om konsekvensutredninger ²¹ setter krav til hvordan forebygge skadevirkninger av et tiltak. Etter forskriftens § 23 skal en konsekvensutredning «beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og hvis mulig kompensere for vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn både i bygge- og driftsfasen».

For delområdene vil tiltak i anleggsfasen kunne gi negative konsekvenser ut over det permanente arealbeslaget. Negativ påvirkning kan forekomme som visuell påvirkning, støy og støv på grunn av anleggsarbeid og trafikk, i tillegg til midlertidige riggområder, anleggsveger og masselagring som kan påvirke og gjøre permanent skade på kulturminner og arkeologiske lokaliteter.

Merking av kulturminner: Planlagt tiltak kan medføre flere store terrenginngrep i områder hvor det er kjent både forhistoriske og nyere tids kulturminner. For å unngå skade på de kulturminnene som skal bevares, vil det være viktig å merke de i anleggsperioden. Dette vil være spesielt viktig i sårbare områder. Slik merking må gjøres i samråd med kulturminneansvarlige hos Troms fylkeskommune.

Fjerne eller flytte deler av tiltaket: For alle de berørte kulturminnene og –miljøene vil grad av negativ konsekvens kunne reduseres eller fullstendig elimineres ved å flytte tiltaket vekk fra disse. Med hensyn til de tekniske kravene til en europaveg, vil justeringer av tiltaket kunne være vanskelige å få gjennomført. Det bør likevel vurderes i de tilfellene hvor tiltaket har størst negativ konsekvens for kulturminner og kulturmiljø.

Ulike landskapspleietiltak: Tilpassing av terrenginngrepene slik at grad av visuell skjemming blir redusert mest mulig. Dette vil være aktuelt for alle de direkte berørte kulturmiljøene.

Dokumentasjon, demontering og/eller flytting: Dette er å oppfatte som en nødløsning for delvis å kunne ivareta kunnskapsverdien til de berørte kulturminnene, og blir ikke regnet som «ekte» skadereduserende tiltak, da kulturminnene som følge av dette vil bli ødelagt eller forringet. Dette er relevant for alle kulturminnene som kommer i direkte konflikt med tiltaket, enten gjennom *utgravning* (gjelder automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminnelovens § 9) eller *flytting* (gjelder primært nyere tids kulturminner). For denne planen vil det trolig være nødvendig å gjennomføre utgravninger/arkeologiske undersøkelser av de to reingjerdene, Askeladden ID 146752-1 og 155431-1, som vil bli direkte berørt av tiltaket.

²¹ [Forskrift om konsekvensutredninger – Kapittel 8. Planer og tiltak med grenseoverskridende virkninger – Lovdata](#)

8 Miljøoppfølging

Det er utarbeidet en egen YM-plan for E8 Storskreda – Kantornes. YM-planen har som formål å fastsette de miljømålene som skal ligge til grunn for valg av tiltak i et prosjekt gjennom hele prosjektets livsløp og bli fulgt opp i en entreprisespesifikk YM-plan for selve utførelsen.

Ytre miljø skal tas vare på gjennom hele livsløpet til veggen og omfatter støy, vibrasjoner, luftforurensing, forurensing av jord og vann, landskapsbilde/bybilde, nærmiljø og friluftsliv, naturmiljø, kulturmiljø, energiforbruk, materialvalg og avfallshåndtering.

9 Referanser

9.1 Skriftlige kilder

- Balsfjord kommune. 2023. *Kulturmiljøplan. Balsfjord kommune. 2023 – 2033*. Høringsutgave.
- Berg, E. (red.) 1991. *Ramfjorden: samisk historie og samtid i Ramfjordområdet*.
- Bergstøl, J. 2008. *Samer i Østerdalen? En studie av etnisitet i jernalderen og middelalderen i det nordøstre Hedmark*. Doktorgradsavhandling, UiO.
- Hauglid, A. O. 1981. *Balsfjorden og Malangens historie. 1: Fram til 1830-åra: fra veidesamfunn til jordbruksbygd*. Balsfjord kommune.
- 1991. *Balsfjorden og Malangens historie. 2: 1830–1920: fram mot økt sjølstyre*. Balsfjord kommune.
- Magelssen, N. S. og P. A. Larssen. 1924. *Balsfjord Bygdebok. Optegnelser fra ældre og nyere tid*.
- NIKU. 2009. *Konsekvensutredning for 420 kV-ledning Balsfjord–Hammerfest. Kulturminner og kulturmiljø samt samisk utmarksbruk*. NIKU Oppdragsrapport 21 / 2009. Tromsø.
- Qvigstad J. og K.B. Wiklund (red.). *Renbeteskommissionen af 1913*, bind I:1–2
- Sametinget. 2011. *Befaringsrapport E8 Lávatvuovdi/Lavangsdalen – Balsfjord og Tromsø kommune*. Saksnr. 11 / 2806 og 11 / 2828. Reguleringsplaner for breddeutvidelse av E8 Lavangsdalen, Tromsø og Balsfjord kommune.
- 2014. *Samiske kulturminner langs 420 kV-ledning Balsfjord – Hammerfest. Resultater av feltarbeid utført 2010, 2011 og 2012*.
- Statens vegvesen. 2012. *Reguleringsplan E8 Lavangsdalen. Storskreda – Sørbotn. Planbeskrivelse*. Tromsø og Balsfjord kommune.
- 2021. *Håndbok V712 Konsekvensanalyser*.
- Troms fylkeskommune. 2024. *Fylkeskommunens uttalelse – Varsel om oppstart og høring av planprogram – Reguleringsplan – E8 Storskreda – Kantornes – Balsfjord kommune*. 12.01.2024. Tromsø fylkeskommune.
- Walkeäpää, L. J. 2009: *Könkämäsamernas renflyttningar till Norge – om sommarbosättningar i Troms fylke på 1900-talet*. Tromsø Museums Skrifter XXXI.
- Østmo, E. og L. Hedeager (red.). 2005. *Norsk arkeologisk leksikon*. Pax Forlag A/S, Oslo.

9.2 Kilder på internett

[Riksantikvarens database over kulturminner – Askeladden](#)
[Kulturminnesøk](#)

[Universitetsmuseenes portal for gjenstander og foto](#)

[Jordskifterettens oversikt over utskiftingskart](#)

[Oluf Rygh: "Norske Gaardnavne"](#)

[Nasjonale mål for kulturminner og kulturmiljø](#)

[Kulturminneloven \(kml\)](#)

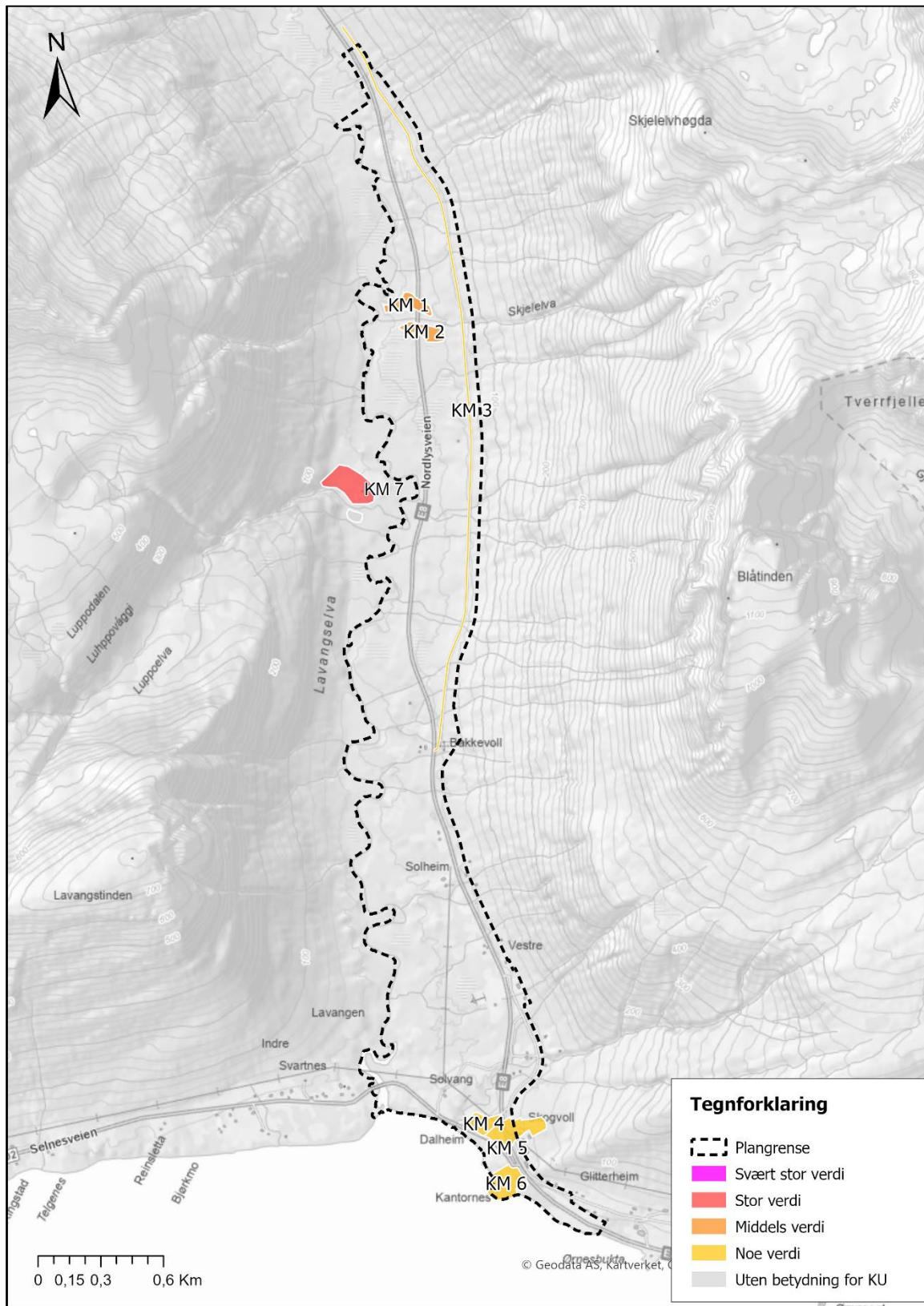
[Plan- og bygningsloven \(PBL\)](#)

[Forskrift om konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven](#)

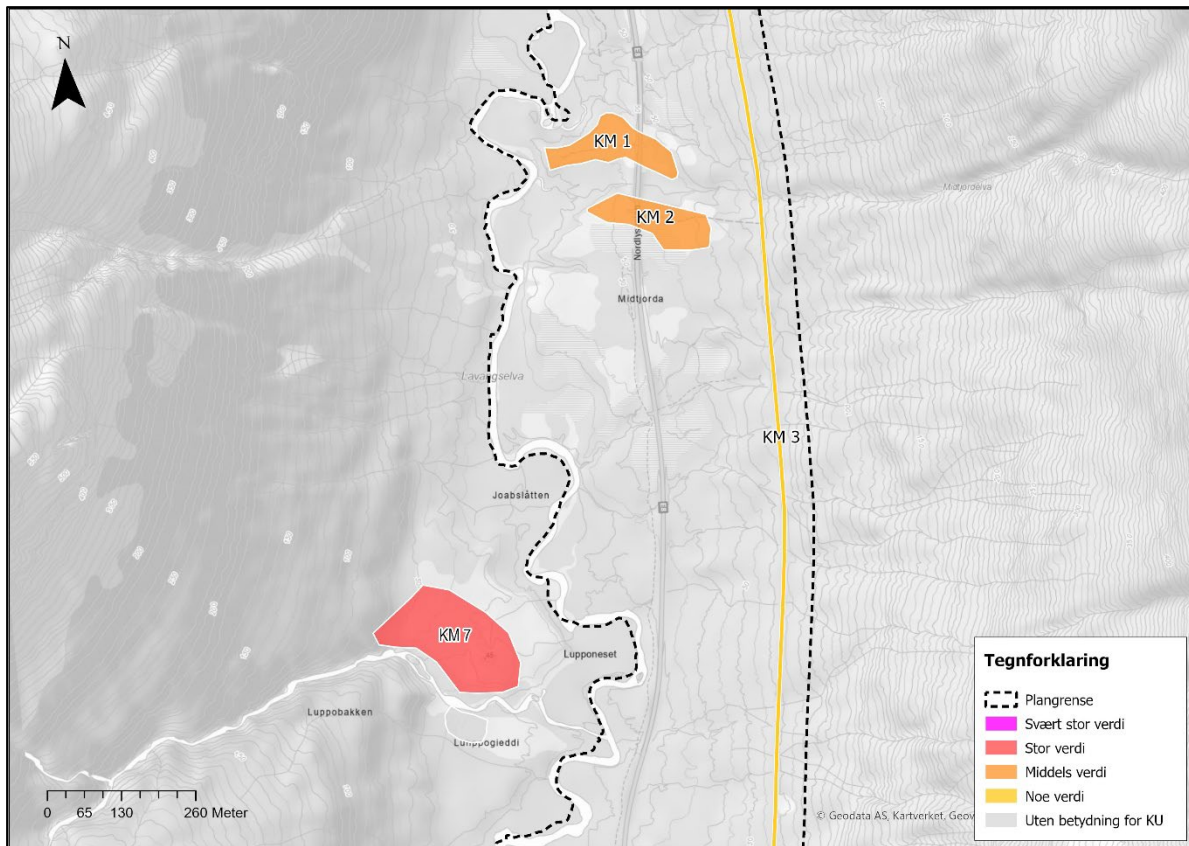
[Håndbok V712 – Konsekvensanalyser](#)

10 Vedlegg

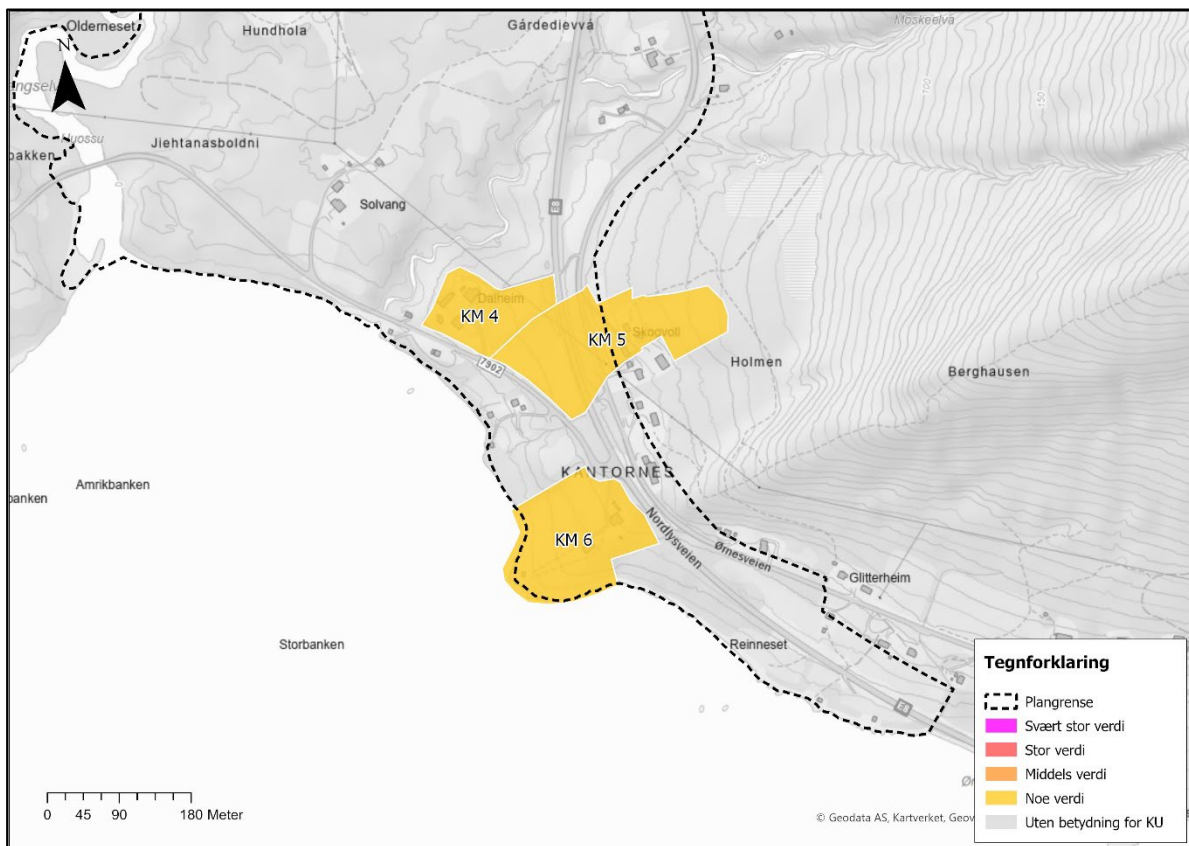
10.1 Verdikart

Figur 40. Verdikart, fagtema Kulturarv.

Figur 41. Utsnitt av verdikartet for fagtema Kulturarv som viser delområdene nord i planområdet.

Figur 42. Utsnitt av verdikartet for fagtema Kulturarv som viser delområdene sør i planområdet.

Statens vegvesen
Pb. 1010 Nordre Ål
2605 Lillehammer

Tlf: (+47) 22 07 30 00

firmapost@vegvesen.no

vegvesen.no

Tryggere, enklere og grønnere reisehverdag